

CHARLES GIDE

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΑΠ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ

ΣΩΤΗΡΙΟΥ Γ. ΚΡΟΚΙΔΑ

(Ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ 1911)

ΤΟΜ. ΙΙ.

Βιβλιοθήκη Καθηγητήματος

Π. Κονδύλη

ΕΙΣ Τὴν ΣΥΛΛΟγὴν

ἀριθμὸς 2272

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "ΝΟΜΙΚΗΣ"

ΟΔΟΣ ΠΡΗΣΙΤΕΛΟΥΣ 34.

1912

Rol
HB
173
6546
1911
61
42

Μεταφράσεις του παρόντος έργου

- Είς τὴν *Τσεχικὴν* (Tchéque). Ὑπὸ τοῦ «Vsehrd» συνδέσμου σπουδαστῶν.
Πράγα 1894.
- Είς τὴν *Ἰσπανικὴν* Ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ De Oloscoaga. Μαδρίτη 1896.
- Είς τὴν *Ρωσικὴν*. Ὑπὸ τοῦ Δος Chemisse. Πετρούπολις 1896.
- Είς τὴν *Πολωνικὴν*. Ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Czerkowski. Κρακοβία 3η ἔκδοσις 1907.
- Είς τὴν *Σουηδικὴν*. Ὑπὸ τῶν καθηγητῶν Schauman καὶ Christiensen. Helsingfors 2α ἔκδοσις 1907.
- Είς τὴν *Ὀλλανδικὴν*. Ὑπὸ τοῦ Herckenrath. Groningen 3η ἔκδ. 1907.
- Είς τὴν *Ἀγγλικὴν*. Ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Veditz. Boston 2α ἔκδ. 1904.
- Είς τὴν *Φινλανδικὴν* (Finnoise). Ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Forsmann 1904.
- Είς τὴν *Γερμανικὴν*. Ὑπὸ τοῦ Δος Weiss von Wellenstein. Βιέννη 1904.
- Είς τὴν *Ἰταλικὴν* Ὑπὸ τοῦ G. Mortara. Μιλάνον 2α ἔκδ. 1907.
- Είς τὴν *Τουρκικὴν*. Ὑπὸ τῶν Χαμητ βέη καὶ Ταχίν. Κων]πολις 1909.

Σημείωσις

Τὸ παρὸν ἔργον ἐξεδόθη ἀρχικῶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἄρχαι (principes) τῆς Πολ. Οἰκονομίας» μέχρι τοῦ 1909 ὅτε ἤρθημε ἕνδεκα ἔκδόσεις. Κατὰ τὸ 1909 χωρὶς νὰ παύσῃ ἡ ἔκδοσις τῶν «Ἀρχῶν» ἐξεδόθησαν τὰ «Μαθημᾶτα» (Cours) ἧτοι «αἱ ἀρχαὶ» εἰς διπλάσιον ὄγκον καὶ ὕλην. Τῶν «μαθημάτων» τούτων ἐγένετο κατὰ τὸ 1911 δευτέρα ἔκδοσις καὶ ἐκ ταύτης ἡ ἀνά χεῖρας μεταφράσις.

Ἔργα τοῦ κ. CH. GIDE

- La Coopération 3η ἔκδ. 1910.
- Les Sociétés Coopératives de Consommation 2α ἔκδ. 1910.
- Economie Sociale (Les institutions du progrès Sociales au début du XX siècle) 3η ἔκδ. 1907.
- Oevres Choisies de Fourier avec introduction. 1890.
- Principes d'Economie Politique 12η ἔκδ. 1910.
- Histoire de Doctrines Economiques au XIX Siecle par Gide et Rist 1909.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΟΙ ΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

I

Αἱ κοινωνικαὶ τάξεις.

Εἶδομεν τὰς ἀρχὰς τὰς διεπούσας τὴν διανομὴν τῶν ἀγαθῶν, τόσον τὰς ἤδη ἐφαρμοζομένας ὅσον καὶ τὰς προτεινομένας πρὸς ἀναπλήρωσιν· ὡς ἴδωμεν ἤδη ποτὶ πρόσωπα παρουσιάζονται ὅπως μετὰσχῶσι τῆς διανομῆς καὶ ποῖαν ἕκαστον ἀξιοὶ μερίδα. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν τὰς ἀτομικὰς ἀξιώσεις, ἀλλὰ τὰς διατυπουμένας ὑπὸ ομάδων σημαντικῶν, ὑπὸ ἀτάξεων ὅπως λέγονται, ἤτοι παρ' ὄλων ἐκείνων οἷτινες, ἠνωμένοι διὰ κοινῶν συμφερόντων, ἐπικαλοῦνται τὰ αὐτὰ πρὸς διανομὴν δικαιώματα (1).

(1) Τοῦλάχιστον τοιοῦτος εἶνε ὁ ἀπλούστερος τῆς τάξεως ὄρισμός. Ἐδόθησαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι—χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τοὺς ὑποστηρίζοντας ὅτι δὲν ὑπάρχουσι πλέον τάξεις καὶ ὅτι ἡ λέξις πρέπει νὰ διαγραφῇ. Τὸ γεγονός τοῦ κατέχειν ἢ μὴ κατέχειν, ἢ ἐπαγγελματικὴ ἀλληλεγγύη, ἢ διαφορά τῶν ἡθῶν ἢ τῆς ἀνατροφῆς καὶ αὐταὶ αἱ τῆς φυλῆς διαφοραὶ προὔταθσαν ὡς κριτήρια (ἴδε Cyr von Overbegh: La classe Sociale). Δὲν πρέπει νὰ συγχέηται ἡ τάξις (classe) μετὰ τῆς κοινωνικῆς διακοίσεως ἢ γένους (caste). Τὸ σύστημα τῶν κοινωνικῶν διαίρέσεων ἐμφαίνει διάφραγμα ἀδιαπέραστον μετὰ τῶν ομάδων, ἔχει δὲ πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν καταγωγὴν καὶ κυροῦται ὑπὸ τοῦ νόμου. Ἡ τάξις δημιουργεῖ διαφράγματα εὐδιαπέραστα μὴ παρακαλύοντα τὰ ἄτομα νὰ διέλθωσιν ἀπὸ τῆς μιᾶς τάξεως εἰς τὴν ἄλλην, ἔχει αἰτίας οικονομικὰς μόνον καὶ κύρωσιν μόνον τὰ ἤθη. Οἱ ἀστικοὶ καὶ πολιτικοὶ νόμοι δὲν ἀναγνωρίζουσι πλέον ἀνισότητάς μετὰ τῶν ἀνθρώπων ὄχι μόνον ἐν ταῖς δημοκρατικαῖς ἡμῶν πολιτεῖαις ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις, δὲν ὑπάρχουσι πλέον σημεῖα ἐξωτερικὰ διακοίσεως. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἄτομα τοῦ ἄρρενος φύλου ἰδίως εἶνε δύσκολον ἐν πλήθει Ἀμερικανῶν, Ἀγγλων ἢ Παρισινῶν νὰ διακρίνη τις τοὺς ἐργάτας ἀπὸ τῶν ἀστῶν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι αἱ διαρκεῖς διαφοραὶ δὲν ὑφίστανται. Τὴν ὑπαρξὴν δὲ τῶν διαφορῶν τούτων βεβαίως ἢ συνήθως γλῶσσα ὅταν, περὶ τίνος ἐξεληθόντος εἶτε ἐκουσίως εἶτε ἀκουσίως ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ αὐτοῦ περιβάλλοντος, λέγει ὅτι ἐξῆλθε τῆς τάξεως αὐτοῦ (declassé). Τὸ ἀσφαλέστερον σημεῖον ὅτι ὑπάρχουσιν ἀκόμη τάξεις ἐν ταῖς νεωτέραις ἡμῶν κοινωνίαις, εἶνε ὅτι ἡ ἐπιγα-

Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἀξιώσεις αὐταὶ εἶνε ἀντίπαλοι δημιουργεῖται κατὰ φυσικὸν λόγον κατάστασις διαρκοῦς μετὰ τῶν ομάδων τούτων πάλης. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ διανομὴ καὶ μετὰ τῶν ἀτόμων, μολονότι τὰ δικαιώματα ἕκαστου ἐπακριβῶς ἔχει κανονίσει ὁ νόμος, εἶνε φανερὰ ἐρίδων καὶ δικῶν. Κατὰ μείζονα λόγον συμβαίνει τοῦτο ἐνταῦθα, ἐνθα ἡ σύγκρουσις συνάπτεται μετὰ τῶν φοβερῶν δυνάμεων καὶ ἐνθα αὐτοὶ οἱ ὑφιστάμενοι νόμοι εἶνε τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιθέσεως.

Ὁ σοσιαλισμὸς τῆς σήμερον βλέπει ἐν πάλῃ δύο μόνον τάξεις. Τοὺς κατέχοντας καὶ τοὺς μὴ κατέχοντας, ἤτοι τὸ κεφάλαιον καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ ὡς εἶδομεν πιστεύει ὅτι ἡ προαιωνία αὕτη πάλῃ δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ καταλήξῃ διὰ τῆς νίκης τῆς ἐργασίας. Οἱ κεφαλαιῶχοι μετὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐργατικῶν, καὶ ἐπειδὴ δὲν θὰ ὑπάρχωσι πλέον τάξεις δὲν θὰ ὑπάρχῃ προφανῶς καὶ πάλῃ τούτων.

Εἶνε βέβαιον ὅτι ἡ μετὰ τῶν κεφαλαίου καὶ ἐργασίας πάλῃ εἶνε κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ. Ἐν τούτοις παρετηρήθη ἤδη ὅτι ἡ ἀνω διάκρισις εἶνε κάπως ἀτελής. Οἱ κλασικοὶ οικονομολόγοι διέκρινον οὐχὶ δύο, ἀλλὰ τρεῖς τάξεις: —ἐργατικούς, κεφαλαιούχους, ἰδιοκτητὰς—ἀνταποκρινομένας πρὸς τοὺς τρεῖς συντελεστάς τῆς παραγωγῆς καὶ ἕκαστην ἀξιοῦσαν τὴν ἑαυτῆς μερίδα ἣτις διὰ τὴν πρώτην καλεῖται μισθός, διὰ τὴν δευτέραν κέρδος καὶ διὰ τὴν τρίτην πρόσοδος (rente).

Καὶ αὐτὸς ὁ Karl Marx ἀνεγνώρισε τὴν ἀκριβείαν τῆς τριμεροῦς ταύτης διαίρέσεως. Εἶνε δὲ σπουδαιοτάτη διαφορά, προκειμένου περὶ πάλης, ὅταν οἱ διαμαχόμενοι ᾔνε δύο ἢ ὅταν ᾔνε τρεῖς. Ἡ παρουσία τρίτου καθίστησι τὴν πάλῃν ὀλιγώτερον ὀξεῖαν, διότι ὁ τρίτος, ἔχων συμφέρον ὅπως μὴ συντριβῇ τελείως τὸ ἐν τῶν διαμαχομένων μερῶν, προστίθεται ὅτε μὲν πρὸς τοῦτο, ὅτε δὲ πρὸς τὸ ἄλλο πρὸς διατήρησιν τῆς ἰσορροπίας. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς συνέβη ἐνταῦθα. Ὁ γαιοκτήμων καὶ οἱ κεφαλαιῶχοι ἔχουσι συμφέροντα ἐν-

μία, τὸ jus connubii ὡς ἔλεγον οἱ Ρωμαῖοι, δὲν ὑφίσταται μετὰ τῶν τάξεων τούτων, ὡς δὲν ὑφίστατο ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ ἐν τῷ μέσῳ αἰῶνι. Ὅχι μόνον θυγάτηρ ἀστοῦ δὲν νυμφεύεται ἐργάτην—ἐκτὸς ἐν τοῖς μυθιστορήμασι τῆς George Sande—ἀλλ' οὔτε θυγάτηρ ὑπαλλήλου θὰ πράξῃ τοῦτο εὐχαρίστως.

τελῶς διάφορα, ἡ διαφορά δὲ αὕτη τῶν συμφερόντων εἶνε ἢ ἀνὰ πᾶσαν χώραν ἐκδηλουμένη διὰ τῆς κλασικῆς πάλης τῶν φιλελευθέρων καὶ τῶν συντηρητικῶν, τῶν οὐρίων καὶ τῶν τόρεων. Ἀληθῶς, κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἡ δύναμις τοῦ ἐργατικοῦ σοσιαλισμοῦ συνεννοῖ τὰς ἄνω τάξεις ἀν' ἐγκαρδίῳ συνεννοήσει, ἀλλὰ δὲν εἶχεν οὕτω πάντοτε. Ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὴν μεγάλην πάλην διὰ τὴν ἐλευθέραν ἐμπορίαν, οἱ βιομήχανοι ἦσαν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἐργατῶν καὶ ἐναντίον τῶν γαιοκτημόνων πρὸς ἐπίτευξιν τῆς καταργήσεως τοῦ ἐπὶ τοῦ σίτου δασμοῦ — βραδύτερον οἱ γαιοκτήμονες, ἀνταποδίδοντες τὰ ἴσα, ἠνώθησαν μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐναντίον τῶν βιομηχάνων ἵνα ψηφισθῆ ἡ περὶ τῶν ἐργοστασίων νομοθεσία.

Ἀλλὰ μόνον τρεῖς τάξεις δικαιοῦχων εἶνε καὶ τρεῖς κατηγορίαι συμφερόντων; Ὑπάρχουσι περισσότεραι. Ἐν πρώτοις μεταξὺ τῶν κεφαλαιοῦχων ὑπάρχουσι δύο δικεκριμένοι κατηγορίαι: ὁ ἐνεργητικὸς κεφαλαιοῦχος, ὁ ἐπιχειρηματίας, ὁ πάτρων, τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς σκηνῆς πρόσωπον, ὁ τὰ πάντα κινῶν, καὶ ὁ παθητικὸς κεφαλαιοῦχος, ὁ εἰσοδηματίας, ὁ περιοριζόμενος νὰ δανείζη τὰ κεφάλαια αὐτοῦ εἰς τὸν πρῶτον ἵνα οὗτος χρησιμοποίησῃ ταῦτα, καὶ μὴ διατελῶν ποτὲ εἰς ἄμεσον πρὸς τοὺς ἐργάτας σχέσιν. Ὁ βιομήχανος καὶ ὁ εἰσοδηματίας δὲν ἔχουσι τὰ αὐτὰ συμφέροντα, διότι ὁ πρῶτος γενικῶς ἀναφαίνεται μεταξὺ τῶν ὀφειλετῶν ὁ δὲ δεύτερος μεταξὺ τῶν δανειστῶν.

Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἐργατικῶν ὑπάρχουσι σώματα διάφορα, μὴ βαδίζοντα πάντοτε ἐκ συμφώνου. Ὑπάρχουσιν οἱ κυρίως ἐργάται οἱ διὰ τῶν χειρῶν ἐργαζόμενοι, οἱ χειρῶνακτες, ὑπάρχουσιν οἱ ὑπάλληλοι, ὑπάρχουσιν οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, Ἀναμφιβόλως ὅλοι οὗτοι ἔχουσι τοῦτο τὸ κοινόν, ὅτι εἶνε πάντες μισθωτοὶ καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐπιζητοῦσι τὸ δικαίωμα νὰ συγκεντρωθῶσιν ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ γενικοῦ τῆς ἐργασίας συνδέσμου. Ἀλλ' οὗτοι εἶνε μικρὰ μειονότης ἐν ἐκάστη τάξει.

Τέλος καὶ ἰδίως ὑπάρχουσιν ἐργατικὸι ἀνεξάρτητοι, τεχνίται, μικροκάπηλοι, ἐπαγγελματίαι ἐλευθερίων ἐπαγγελεμάτων, ἔχοντες ἐπαρκῆς μὲν κεφάλαιον ὅπως μὴ ὦσι μίσθαρνοι ἀλλ' ἀνεπαρκῆς ὅπως ἔχουσι μισθωτοὺς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν. Εἶνε ἑκατομμύρια τοιούτων ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀποτελοῦσι τὴν καλουμένην μέσην τάξιν.

Ἡ μέση αὕτη τάξις ἀκριβῶς λόγῳ τοῦ μικτοῦ αὐτῆς χαρακτήρος φαίνεται κεκλημένη νὰ διαδραματίσῃ σπουδαιότατον πρόσωπον ἐν τῇ πάλῃ τῶν τάξεων, τὸ πρόσωπον ἀμβλυνηθῆρος (tampon). (1) Ἡ κυρία αἰτία τῆς συγκρούσεως τῶν ἄλλων τάξεων εἶνε ὁ χωρισμὸς τοῦ ἐργατικοῦ ἀπὸ τοῦ ὄργανου τῆς ἐργασίας αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ χωρισμὸς οὗτος δὲν ὑφίσταται ἐνταῦθα. Ἐκαστος παράγει διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ μέσων καὶ κρατεῖ δι' ἑαυτὸν ὅλον τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας αὐτοῦ. Ἐὰν ἐν τινι Κράτει ὑπῆρχον μόνον αὐτόνομοι παραγωγοί, τὸ ζήτημα τῆς διανομῆς, τὸ κοινωνικὸν ζήτημα, δὲν θὰ ἐτίθετο κἀν. Ἡ δὲ ἀνισότης θὰ περιωριζέτο ἐντὸς στενῶν ὁρίων, διότι τότε μόνον δύναται τις νὰ κερδίσῃ μεγάλην περιουσίαν, ὅταν μέγας ἀριθμὸς ἀνθρώπων ἐργάζωνται δι' αὐτόν.

Δυστυχῶς τὴν φιλειρηνικὴν ταύτην τάξιν ἀκριβῶς ἀπειλεῖ νὰ ἐξαφανίσῃ ὁ νόμος τῆς συγκεντρώσεως, καὶ ὄχι μόνον οἱ σοσιαλισταί, ἀλλὰ καὶ οἱ οἰκονομολόγοι διακηρύττουσιν ὅτι ὀλίγοι εἶνε αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς αὐτῆς. Εἴπομεν ἤδη (ἐν τῷ νόμῳ τῆς συγκεντρώσεως) ὅτι ἡ προφητεία αὕτη δὲν φαίνεται ποσῶς δικαιολογουμένη ὑπὸ τῶν πραγμάτων. Ἡ μέση τάξις ἐξετοπίσθη τῶντιν ἐκ τινων παραγωγῶν ἀλλ' ἀναβλαστάνει πυκνῶς ἐν ἄλλαις καὶ ἐν συνόλῳ δὲν ἀπώλεσε τὴν σημασίαν αὐτῆς. Ὅλοι δὲ οἱ ποθοῦντες τὴν κοινωνικὴν εἰρήνην προσπαθοῦσι νὰ προστατεύσωσιν αὐτήν. Τὸ καλούμενον ζήτημα τῆς μέσης τάξεως εἶνε ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει, ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Αὐστρίᾳ καὶ ἰδίως ἐν Βελγίῳ.

(1) Δὲν πρέπει νὰ συγχέηται ἡ πάλη τῶν τάξεων μετὰ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ἃν καὶ ἡ μὲν καὶ ἡ δὲ εἶνε ἐκδηλώσεις τοῦ περὶ τῆς ζωῆς ἀγῶνος, διότι οὗτος μὲν ὑφίσταται μεταξὺ ὁμοίων ἐκείνη δὲ μεταξὺ ἀνομοίων. Μεταξὺ παντοπώλου καὶ παντοπώλου ὑπάρχει ἀνταγωνισμὸς καὶ οὐχί πάλη τάξεων.

(2) Ὁ σύνδεσμος τῶν ἐμποροῦπαλλήλων καὶ ὁ τῶν ἐμπόρων λιανικῆς πωλήσεως συγκεντροῦντες ἀμφότεροι 600,000 μέλη, ἐν Συνεδρίῳ τοῦ 1908 ἀπεκήρυξε «τὴν ἡλιθίαν ἰδίαν τῆς πάλης τῶν τάξεων». — Ἀλλὰ καὶ τὸ ὄργανον τοῦ γενικοῦ συνδέσμου τῆς ἐργασίας (C. G. T.) κατήγγειλεν ἐπίσης τὴν πάλην ταύτην «ὡς τὴν επικινδυνωθεσιέραν ὀργάνωσιν διὰ τὸ μέλλον τοῦ συνδικατισμοῦ». Γράφειον τῶν μέσων τάξεων συνίστη ἐν Βελγίῳ κατὰ τὸ 1906 μετὰ χαρακτήρος ἐπισήμου, ὅπως συγκεντρώη τὰς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πληροφορίας καὶ ὀργανώη περιοδικὰ Συνέδρια (Congrès) ἐν διαφόροις χώραις.

Ἴδου περίπου πῶς ἐν Γαλλίᾳ ὁ πληθυσμὸς κατανέμεται μεταξὺ τῶν διαφόρων τάξεων (κατὰ χιλιάδας).

I. Πάτρωνες	Βιομηχανία	844	6,287
	Ἐμπόριον	594	
	Γεωργία καὶ Ἀλιεία	4,795	
	Ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα	54	
II. Αὐτόνομοι ἔργατικοὶ	Βιομηχανία	742	2,081
	Ἐμπόριον	506	
	Γεωργία καὶ Ἀλιεία	645	
	Ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα	188	
III. Ἐργάται καὶ ὑπάλληλοι	Βιομηχανία	5,641	10,263
	Ἐμπόριον	966	
	Γεωργία καὶ Ἀλιεία	3,426	
	Ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα	240	
IV. Ὑπηρεῖται		946	
V. Δημόσιοι ὑπάλληλοι		550	
Σύνολον τῆς ἐνεργητικῆς τάξεως			20,127
Πρόσωπα συντηρούμενα ὑπὸ τῶν ἄνω τάξεων, γυναῖκες ἄνευ ἐπαγγέλματος, σπουδασταί, στρατός, ἄτομα ἐν νοσοκομείοις, ἐν φυλακαῖς κλπ.			19,125
Ὅλικός πληθυσμός			39,252 (1)

(1) Ὁ πίναξ οὗτος συντάχθη κατὰ τὰ στατιστικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ (Resultats statistiques du Recensement de la population). Τόμ. I μέρος 2, σελ. ἰδῶς 182 καὶ 187, 111 καὶ 112· καὶ κατὰ τὰς ἐπεξηγηματικὰς παρατηρήσεις τὰς ὁποίας ὁ κ. March διευθυντῆς τῆς στατιστικῆς ἐν Γαλλίᾳ εὐηρεστήθη νὰ χορηγήσῃ ἡμῖν.

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ πίναξ οὗτος δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ καταρτισθῇ, καθ' ὅσον πολλὰ πρόσωπα ἀνήκουσι ταυτόχρονα εἰς πλειότερας ὁμάδας, καὶ ἔχει ἄξιαν μόνον ὡς γενικὴ ἔνδειξις. Θὰ ἀπηγοῦντο δὲ πολλὰ παρατηρήσεις. Ἴδου ἐξηγήσεις τινες συμπληρωτικαί :

Εἰς ὄλας τὰς ὁμάδας τοῦ ἐνεργητικοῦ πληθυσμοῦ περιλαμβάνεται ἀριθμὸς γυναικῶν μικρὸς ἢ μέγας (3,500,000 μεταξὺ τῶν ἀνεξαρτήτων παραγωγῶν, 4,100,000 μεταξὺ τῶν μισθάρνων). Ἡ ἀναλογία ποικίλλει ἀπὸ 8 ο]ο ἐν τῇ μεταφορᾷ, 22 ο]ο ἐν ταῖς δημοσίαις ὑπηρεσίαις, μέχρις 82 ο]ο ἐν τῇ οἰκιακῇ ὑπηρεσίᾳ (Στατιστικὴ σελ. 136).

Ἐν τῇ τάξει τῶν πατρῶων ὁ ἀριθμ. 4,795,000 διὰ τοὺς γεωργοὺς θὰ

Ἐὰν προσθέσωμεν τοὺς ἀριθμοὺς τῶν τάξεων I καὶ II ἔχομεν τὸν ἀριθμὸν τῶν αὐτονόμων παραγωγῶν ἀνερχομένων εἰς 8,368,090. Ἐὰν δὲ προσθέσωμεν τὰς τάξεις III, IV καὶ V ἔχομεν τὸ σύνολον τῶν μισθάρνων, οἵτινες ἀνερχονται εἰς 11,759,000 καὶ συνεπῶς εἶνε ἐπισητῶς πολυαριθμότεροι τῶν πρώτων· ἀλλ' ὡς φαίνεται εἰς τοὺς πίνακας ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν σύγκριται ἐκ κατηγοριῶν ἀρκούντως ἑτερογενῶν.

Οἱ κυρίως ἐργάται καὶ οἱ ὑπάλληλοι εἶνε ἐν μειοψηφίᾳ, δὲν ἀντιπροσωπεύουσι δὲ οὔτε τὸ 1)3 τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ ἂν προστεθῇ εἰς τὴν μερίδα αὐτῶν ἡ ἀναλογία τοῦ συντηρουμένου πληθυσμοῦ (1).

φανῆ ὑπερβολικός. Τοῦτο διότι περιλαμβάνει ἐκτὸς τῶν ἰδιοκτητῶν καὶ τοὺς ἐνοικιαστὰς καὶ ἀγρολήπτας τοὺς ἔχοντας μισθωτὸν ἔστω καὶ ἓνα. Μέγας ἄρα ἀριθμὸς χωρικῶν ὀρθότερον θὰ ἦτο νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὴν τάξιν II μετὰ τῶν 645,000 μικρῶν γεωργῶν, ἂν θὰ ἠῤῥξανεν ὁ ἀριθμὸς ὅστις τοῦναντίον φαίνεται λίαν ἀσθενής. Ἐξ ἄλλου πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὡς ἀρχηγοὶ ἐκμεταλλεύσεως (πάτρωνες) ἐνεγράφησαν καὶ ὁ σύζυγος καὶ ἡ σύζυγος, ὅπερ διπλασιάζει τοὺς ἀριθμοὺς. Ὁ πραγματικὸς ἀριθμὸς τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων εἶνε πολὺ μικρότερος (ἴδε κατόπιν).

Ὁ ἀριθμὸς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων (550,000) θὰ φανῆ μικρὸς. Τοῦτο δὲ διότι πρόκειται περὶ τῶν κυρίως δημοσίων ὑπαλλήλων. Ἐν τῷ ἀριθμῷ ἄρα δὲν περιλαμβάνονται οὔτε οἱ ἐργάται τῶν βιομηχανιῶν τοῦ Κράτους (77,000), οὔτε οἱ ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοί, ἀνακαταταχθέντες στρατιῶται καὶ πυροσβέσται (160,000) οὔτε οἱ πωληταὶ καπνοῦ (47,000), κατηγορίαι συντελοῦσαι ὅπως συνήθως μὲν πλὴν ἀνακριβῶς ἀναριθμῶνται ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπαλλήλων εἰς 900,000 (ἴδε ἄρθρον τοῦ κ. Fernand Faure ἐν τῇ Revue Politique et Parlementaire τοῦ Μαΐου 1910, ὅστις εὐρίσκει ἐν τούτοις ἀριθμὸν ἀνώτερον ἢ ὁ κ. March, ἦτοι 702,000 διὰ τὸ 1906 καὶ 758,000 διὰ τὸ 1909).

(1) Θὰ παρατηρήσῃ τις ὅτι ἡ τάξις τῶν εἰσοδηματιῶν (rentiers) δὲν φαίνεται ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι. Τοῦτο διότι εἶνε ἐκτὸς πάσης ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως, ὡς μὴ ἀνήκουσα εἰς τὸν ἐνεργητικὸν πληθυσμὸν. Ἐν τῇ στατιστικῇ ὁμως τοῦ πληθυσμοῦ (σελ. 142) ὑπάρχει ἐπιγραφή διὰ τὰ πρόσωπα τὰ ζῶντα ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν καὶ τὰ «ἀνευ ἐπαγγέλματος» ἐν οἷς βλέπει τις ἐγγεγραμμένους 550,000 εἰσοδηματίας, ἰδιοκτητῆς εἰσοδηματίας, συνταξιούχους κτλ. Ἄλλ' ὁ ἀριθμὸς οὗτος οὐδὲν ἔχει ἐνδιαιφρον διότι περιλαμβάνει τὸ μικρότερον μέρος τῶν κεφαλαιούχων εἰσοδηματιῶν. Τὸ πλεῖστον αὐτῶν εὐρίσκονται διεσπαρμένοι μεταξὺ τῶν ἄλλων κοινωνικῶν κατηγοριῶν, πατρῶων, ἐλευθερίων ἐπαγγελημάτων, δημοσίων ὑπαλλήλων κτλ. Ὁ εἰσοδηματίας, ὡς εἰσοδηματίας καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλλων αὐτοῦ χαρακτήρων, ἀποτελεῖ οὐχ ἧττον οἰκονομικὸν τύπον

Αί νεώτεροι λοιπόν κοινωνίαι είνε πολὺ μᾶλλον πολυμερείς, πολυσύνθετοι καὶ ποικίλοι· τὰ ἐν αὐταῖς συμφέροντα πολὺ μᾶλλον διάπλοκα ἢ ὅσον δύναται νὰ παραστήσῃ ἡ χονδροειδὴς διάκρισις εἰς δύο στρώματα, τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ δέ. Ἐκ τούτου δ' ἔπεται ὅτι ἡ πάλῃ τῶν τάξεων δύνηται γὰρ διέλθῃ διὰ πολλῶν περιπετειῶν καὶ ὅτι εἶνε λίχν δύσκολον νὰ προῖδωμεν τὴν ἔκβασιν αὐτῆς. Τοῦ ὑπεροπτικόν σύνθημα, ὅπερ ὁ μαρξικὸς σοσιαλισμὸς ἔδωκεν εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν ἀπὸ τῆς κοινωνιστικῆς διακηρύξεως τοῦ 1848—ἦτοι αὐτὸ μόνον παρ' ἐαυτῆς πρέπει ν' ἀναμένῃ τὴν αὐτῆς χειραφεσίαν—θὰ διαψευθῆ πιθκνῶτατα, διότι ἡ ἱστορία δείκνυσιν ἡμῖν πᾶν τοῦναντίον· ἦτοι ὅτι αἱ χειραφετηθεῖσαι τάξεις ἐχειραφετήθησαν μόνον τῇ συνδρομῇ ἄλλων τοῦ Κράτους τάξεων· καὶ ἀποδείξῃ οἱ δούλοι, οἱ δουλοπάροικοι καὶ αὐτῇ ἡ τρίτῃ τάξιν τοῦ 1789.

Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν πάσας τὰς ομάδας ἅς ἀπριθμήσκαμεν. Οὕτω δὲν θὰ ὀμιλήσωμεν περὶ τῆς ομάδος II, μολονότι αὕτη ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότατην τάξιν, τὴν καλουμένην μέσην· διότι ὡς εἴπομεν, τὸ δικαίωμα ταύτης ἐπὶ τοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας αὐτῆς δὲν δύνηται νὰ δώσῃ χώραν εἰς ἀμφισβήτησιν. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ μέσχα τῆς προστασίας αὐτῆς παραπέμπομεν εἰς τὰ περὶ *Laïkῆς Πιστεως* ρηθέντα (σελ. 535). Θὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς 4 τάξεις—τύπους· εἰς τὸν γαιοκτῆμονα, εἰς τὸν κεφαλαιούχον εἰσοδηματίαν, εἰς τὸν μισθαρνον ἐργάτην καὶ εἰς τὸν βιομήχανον ἐπιχειρηματίαν ἢ πάτρωνα. Ἐν περὶ τοῦ πάτρωνος ὀμιλῶμεν τελευταῖον, τοῦτο πράττομεν ἀκριβῶς, διότι ἡ μερίς αὐτοῦ εἶνε ὅτι μετὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἄλλων μένει·—περίπου ὡς τοῦ κληρονόμου τοῦ πληρώσαντος τὰ κληροδοτήματα.

σπουδαιότατον καὶ χρειάζεται ἴδιον κεφάλαιον.

Ἐπίσης ὁ γαιοκτῆμων δὲν φαίνεται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὸν ἀνωτέρω πίνακα, διότι ἡ ἰδιότης τοῦ γαιοκτῆμονος δὲν εἶνε ἀσκησις ἐπαγγέλματος. Οἱ γαιοκτῆμονες ὑφίσκονται κατατεταγμένοι εἰς τὴν ομάδα I δταν ἐκμεταλιεύονται· εἰς τὴν ομάδα II δταν καλλιερῶσιν οἱ ἴδιοι καὶ μετὰ τῶν εἰσοδηματιῶν δταν δίδωσιν εἰς ἐνοικίαν τὰ κτήματα αὐτῶν. Ἐν τούτοις προτιμότερον εἶνε πάντες νὰ καταταχθῶσιν ὑπὸ χωριστὴν ἐπιγραφὴν, διότι, παρὰ τὴν διασφορὰν τῆς οικονομικῆς καταστάσεως, τὰ δικαιώματα πάντων στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἐγγείου κτήσεως ἧτις διακρίνεται, ὡς θὰ ἴδωμεν, δι' εἰδικῶν χαρακτήρων.

ἀναμφισβητήτους. Εὐχῆς ἔργον εἶνε νὰ γίνωσι ταῦτα δεκτὰ παρὰ τῶν πατρῶνων ἄνευ ὀπισθοβουλίας καὶ νὰ περιλάβωσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον σύμπαντα τὸν ἐργατικὸν πληθυσμόν. Ἀκριβῶς δὲ τότε, ἀντὶ ὄργανον κοινωνικῆς ἀταξίας, θὰ ἀποβῶσιν ὁ κύριος συντελεστής τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως.

VII

Αἱ ἀπεργίαι.

Ἡ ἀπεργία, ἥτοι ἡ ἄρνησις ἐργασίας, θεωρεῖται ἐν γένει ὡς ὁ μόνος σκοπὸς καὶ ἡ οὐσιώδης λειτουργία τοῦ συνδικάτου. Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε σοβαρὰ πλάνη. Συνδικάτον καλῶς ὀργανωμένον δύναται νὰ ἐπιτύχη νίκης ἄνευ ἀπεργιῶν, ὡς στρατηγὸς ἄνευ μάχης. Τὰ κάλλιον δὲ ὀργανωμένα καὶ τὰ ἰσχυρότερα ὀλιγώτερον καταφεύγουσιν εἰς τὴν ἀπεργίαν. Ἐν τούτοις ἡ ἀπεργία ἀποτελεῖ τὴν *ultima ratio* μετὰ τὴν ἀποτυχίαν παντὸς ἄλλου μέτρου. Τί εἶνε τῶντι ἡ ἀπεργία; Δὲν εἶνε ἀπλῶς ἄρνησις ἐργασίας. Τὴν ἄρνησιν ἐργασίας οὐδέποτε ἐτιμῶρησεν ὁ νόμος οὔτε τὴν ἐγκαταλείψιν τῆς ἀρξαμένης, καθ' ὅσον ἡ διάλυσις τοῦ συναλλάγματος τῆς ἐργασίας ὡς παντὸς ἄνευ προθεσμίας εἶνε δικαίωμα⁽¹⁾.

Ἡ ἀπεργία εἶνε μέσον καταναγκασμοῦ ἀσκούμενον παρὰ τοῦ ἑνὸς τῶν συμβαλλομένων ἐπὶ τοῦ ἄλλου ὅπως ἀναγκάσῃ τοῦτο νὰ τροποποιήσῃ ὅρους τινὰς τοῦ συναλλάγματος π. χ. νὰ αὐξήσῃ τὸ ποσὸν τοῦ συμφωνηθέντος μισθοῦ. Δὲν εἶνε δὲ τὸ μόνον ἐξαναγκασμοῦ μέσον, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα, ὡς ἡ καταστροφή (*sabotage*)⁽²⁾.

(1) Ἐκτὸς τῆς ἀποζημιώσεως 8 ἡμερ. καὶ ἀποζημιώσεως ἐν περιπτώσει καταχρηστικῆς λύσεως, ἣτις ὁμοίως οὐδέποτε ὑπὸ τῶν δικαστηρίων ἐπιδικάζεται (σελ. 803).

(2) Γνωστὸν ὅτι οἱ ἐργάται καλοῦσι *sabotage* (καταστροφήν) τὴν πρᾶξιν, δι' ἧς ἐπιβάλλουσι ζημίαν εἰς τὸν πάτρωνα εἴτε καταστρέφοντες τὴν πρώτην ὕλην ἢ τὰ ἐργαλεῖα π. χ. ρίπτοντες ἄμμοον εἰς τοὺς τροχοὺς ἢ πετρέλαιον ἐπὶ τοῦ δαπέδου τῆς καμίνου—εἴτε κατασπαταλῶντες τὸ πωλούμενον ἐμπόρευμα π. χ. δίδοντες διπλὴν μερίδα εἰς τὸν καταναλωτὴν—εἴτε μὴ παρέχοντες οὐδεμίαν πραγματικὴν ἐργασίαν—εἴτε ἀκόμη, κατὰ τὸν πρωτότυπον τρόπον ὃν ἐφεύρον οἱ ὑπάλληλοι τῶν ἰταλικῶν σιδηροδρόμων, ἐφαρμόζοντες περιδεῶς ὄλους τοὺς κανονισμοὺς ὥστε νὰ καθίσταται ἡ ὑπηρεσία ἀδύνατος. Ὁ πρῶτος μόνον τρόπος τοῦ *sabotage*, ἥτοι ἡ ὕλική καταστροφή

Ἄλλ' ἐνταῦθα ὁ καταναγκασμὸς συνίσταται εἰς τὴν ἀπότομον διακοπὴν τῆς ἐργασίας καὶ εἰς τὴν ζημίαν ἣτις διὰ τὴν ἐργοδότην προκύπτει. Τὸ μέτρον τοῦτο ἄλλως εἶνε συντελεστικὸν μόνον ἐφ' ὅσον ἀσκεῖται ὀμαδικῶς ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ ἐργατῶν, ὑφ' ὧν τοῦ ἐργοστασίου ἀνεξαιρέτως, καὶ μάλιστα, ὅπερ φοβερώτερον, ὑφ' ὧν εἰ δυνατόν τῶν ἐργατῶν τῆς αὐτῆς βιομηχανίας, ἵνα μὴ δύνανται οἱ πάτρωνες νὰ βοηθήσωσιν ἀλλήλους· φθάνει δὲ εἰς τὸ ἔπακρον τῆς ἀποτελεσματικότητος, κατὰ θεωρίαν τοῦλάχιστον, ὅταν ἀσκήται παρὰ πάντων τῶν ἐργατῶν πασῶν τῶν βιομηχανιῶν καὶ ἀποτελεῖ τὴν γενικὴν ἀπεργίαν. Τὸ χαρακτηρίζον ἄρα τὴν ἀπεργίαν εἶνε ἡ προηγουμένη συνεννόησις ἥτοι ἡ σύστασις (*coalition*) καὶ οὕτω νομικῶς καλεῖται ἡ ἀπεργία.

Ἡ ἀπεργία πρέπει ἄρα νὰ θεωρηθῆται ὡς μέσον πολέμου, διότι ἔχει σκοπὸν νὰ ἐπιτύχη δι' ἐξαναγκασμοῦ ὅ,τι δὲν ἐπιτυγχάνεται προθύμως. Ἄλλως καὶ ἡ τακτικὴ τῆς ἀπεργίας τείνει νὰ κανονισθῇ πρὸς τὴν τακτικὴν τοῦ πολέμου. Ἐναρξίς τῶν ἐχθροπραξιῶν ἄνευ προηγουμένης κηρύξεως ὅπως προσβάλλη ἀπροσδοκῆτως⁽¹⁾, ὄργα-

τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ποιν. νόμου (ἄρθρ. 443), ὅστις ἄλλως οὐδέποτε ἐφηρομένη ὁ ἄλλοι τρόποι διαφεύγουσι πᾶσαν τιμωρίαν.

Ἐπάσχει ἐπίσης τρόπος πολὺ τοῦ συρμοῦ, ὅστις χωρὶς νὰ φθάνῃ μέχρι τοῦ κυρίως *sabotage* ἐλαττοῖ τὸ ποσὸν τῆς ἐργασίας εἰς ἐλάχιστόν τι ὥστε νὰ μὴ κερδίῃ τίποτε ὁ πάτρων. Τοῦτο καλοῦσιν οἱ Ἄγγλοι *ca'canny* καὶ οἱ Γάλλοι *sabotage* «*perlé*».

(1) Ἡ νομολογία προεπάθησε νὰ παρακωλύσῃ τὸ κτηνώδες τοῦτο μέτρον ἐπιβάλλουσα εἰς τοὺς ἀπεργοὺς τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τηρῶσι τὴν προθεσμίαν τῆς εἰδοποιήσεως, ἣ ἐν ἐλλείψει τὴν πληρωμὴν ἀποζημιώσεως 8 ἢ 15 ἡμερῶν (ἴδε σελ. 802). Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο εἶνε ἀνεφάρμοστον ἅμα οἱ ἀπεργοὶ εἶνε ἐν μεγάλῳ ἀριθμῷ, καὶ πολλοὶ οἰκονομολογοῦσιν ὅτι ἀπαιτεῖται ἐν περιπτώσει διαλύσεως τοῦ συναλλάγματος τῆς ἐργασίας ἄλλ' ἐν τῇ ἀπεργίᾳ δὲν ὑπάρχει διάρρηξις τοῦ συναλλάγματος, ἀλλὰ διακοπὴ τῆς ἐργασίας, διότι οὔτε οἱ ἐργάται θέλουσι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ ἐργοστάσιον (καθ' ὅσον ἂν τοιαύτην εἶχον πρόθεσιν θὰ μετέβαινον ἀλλαχοῦ καὶ ζήτημα ἀπεργίας δὲν θὰ ὑπῆρχε) οὔτε ὁ πάτρων ἐξεδήλωσε πρόθεσιν νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς ἐργάτας.

Νομίζομεν τῶντι ὅτι ἡ ἀπεργία δὲν ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὴν διάλυσιν τοῦ συναλλάγματος, συνεπῶς δὲν παρέχει ποσῶς εἰς τὸν πάτρωνα δικαίωμα νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν ἐργατῶν ἀποζημιώσιν—ἀλλὰ παρέχει ὁμοίως αὐτῷ νόμι-

νισμός επιτελείου παρεχομένου υπό του συνδικάτου ή του γενικού της εργασίας συνεταιρισμού—έγκατάστασις στρατοπέδου ὅπερ εἶνε τὸ ἐργατικὸν κέντρον ἢ χρηματιστήριον, μετὰ ὑπηρεσίας ἐπιμελητείας, κοινωνιστικά γεύματα (soupes communistes) πρὸς διατροφήν τῶν ἀπεργῶν καὶ τῶν οικογενειῶν αὐτῶν—μεταφορὰ τῶν παίδων εἰς ἄλλας πόλεις πρὸς οἰκονομίαν,—έγκατάστασις σκοπῶν καὶ προσκόπων (pic koting) εἰς τὰ περίξ—τοῦ ἐργοστασίου πρὸς παρακώλυσιν τῶν μὴ ἀπεργῶν, τῶν κιτρίνων, τοῦ νὰ εἰσέλθωσιν ἢ εἰς τὰ περίξ τῶν σταθμῶν ἵνα μὴ ἔλθωσι—καὶ τέλος, συνθηθέστατα πάλιν, ἐνοπλος ἀντίστασις εἴτε κατὰ τῶν ἀποστατῶν» εἴτε κατὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ προστατεύοντος αὐτούς καὶ ἐνίοτε ἐμπρησμὸς τῶν ἐργοστασίων.

Ταῦτα δὲν εἶνε πάντα ὄψεις τοῦ πολέμου; Ἄλλως τε ἀκριβῶς οὕτω τὸ ἐργατικὸν καὶ συνδικαλιστικὸν κόμμα ἐννοεῖ τὴν ἀπεργίαν, ὡς τύπον τῆς πάλης τῶν τάξεων⁽¹⁾. Καὶ ὅταν τὸ κοινὸν στενάζῃ βλέπον τοὺς σιδηροδρόμους πεφραγμένους, τὰ φῶτα ἐσβεσμένα, ἐνίοτε κεχυμένον αἷμα, ὁ ἀπεργὸς ἀπαντᾷ φιλοσοφικῶς: Τί θέλτε; αὐτὰ ἔχει ὁ πόλεμος. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀπεργία εἶνε κατάστασις πολέμου, φυσικῶς ὁ ἀπεργὸς φθάνει νὰ θεωρῇ τοὺς ἐξακολουθοῦντας νὰ ἐργάζωνται συναδέλφους αὐτοῦ ὡς προδότας αὐτομολοῦντας πρὸς τὰς ἐχθρικὰς τάξεις καὶ μεταχειρίζεται αὐτούς ὡς τοιοῦτους.

Οὐδὲν λοιπὸν τὸ ἐκπληκτικὸν ὅτι ἡ ἀπεργία ἢ γενικώτερον ἢ σύστασις ἀπετέλεσεν, ἀνὰ πᾶσαν χώραν καὶ μέχρις ἐποχῆς προσφάτου, ἀδίκημα εἰδικῶς προβλεπόμενον καὶ τιμωρούμενον ὑπὸ τῶν ποιν. νόμων. Ἐν τούτοις ἐν Γαλλίᾳ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπεργίας ἀνεγνωρίσθη πρὸ τοῦ δικαιώματος τοῦ συνεταιρίζεσθαι· διότι ὁ νόμος ὁ μὸν λόγον λύσεως τοῦ συναλλάγματος χωρὶς καὶ αὐτὸς νὰ ὑπόκηται εἰς ἀποζημίωσιν. Ἐν τούτοις ἂν ἡ ἀπεργία εἶχε χαρακτῆρα καθαρῶς ἀμυντικὸν ζήτημα εἶνε ἂν τὰ δικαστήρια δὲν δύνανται νὰ ἀναγνωρίσωσι δικαίωμα ἀποζημιώσεως ὑπὲρ τῶν ἀντικατασταθέντων ἀπεργῶν. Ἴδε διὰ τὴν ζήτησιν τοῦ δυσκόλου τούτου θέματος διάλεξιν τοῦ κ. Perreau ἐν τόμῳ διαλέξεων διαφόρων συγγραφέων περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπεργίας (Droit sur la grève) καὶ τὰς διαλέξεις ταύτας διὰ πάντα τὰ ζητήματα τοῦ κεφαλαίου τούτου.

(1) Ἴδε ἰδίως τὸ ἔργον τοῦ Georges Sorel: Reflexions sur la violence. Ἐν συνεδρίῳ τοῦ 1910 ὁ συνασπισμὸς τῶν θερμαστῶν καὶ μηχανικῶν διεκήρυττεν ὅτι «εἰς τοιαύτας περιπτώσεις τὰ ἐντιμα μέσα εἶνε τὰ βιαιότερα».

καταργῶν τὰς ποινὰς κατὰ τῶν ἀπεργῶν εἶνε τῆς 25ης Μαΐου 1864⁽¹⁾, ἐνῶ ὁ ἀναγνωρίζων τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπαγγελματικοῦ συνεταιρισμοῦ εἶνε ὡς εἶδομεν τῆς 21 Μαρτίου 1884.

Σήμερον οὐδεὶς πλέον ἀμφισβητεῖ τὴν νομιμότητα τῆς ἀπεργίας, οἱ οἰκονομολόγοι δὲ τῆς φιλελευθέρου σχολῆς πρῶτοι ἀνεκήρυξαν αὐτὴν πολὺ πρὶν ἢ νομιμῶς ἀναγνωρισθῆ. Διὰ τί; Διότι, καὶ ἂν θεωρηθῆ ἡ ἀπεργία ὡς προσβολὴ τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, ὡς πράξις πολέμου, οὐχ ἦτοον πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῆ εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν τὸ δικαίωμα νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ ἐκυτῆς δίκαια ὡς δύναται, ἐλλείψει δικαστηρίων δυναμένων ν' ἀποφασίζωσι ἐπὶ τῶν συγκρούσεων μεταξὺ κεφαλαίου καὶ εργασίας, ὅπως πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῆ εἰς τοὺς λαούς, ἐν περιπτώσει διεθνῶν συγκρούσεων καὶ ἐλλείψει ἀνωτάτου δικαστηρίου πρὸς ἐπίλυσιν αὐτῶν, τὸ δικαίωμα τοῦ πολέμου πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἀνεξαρτησίας ἢ τῆς τιμῆς αὐτῶν.

Θὰ ἦτο ἄλλως τε ἐπὶ τοσοῦτον ἀδίκος ἡ ἄρνησις τοῦ δικαίωματος τῆς συστάσεως εἰς τοὺς ἐργάτας ἐφ' ὅσον εἶνε ἀδύνατος ἡ ἄρνησις τοῦ αὐτοῦ δικαιώματος εἰς τοὺς πάτρωνας. Τῶντι πᾶς νόμος τιμωρῶν τὸ ἀδίκημα τῆς συστάσεως προσβάλλει πράγματι μόνον τοὺς ἐργάτας. Διότι ὁ νόμος οὗτος δύναται μὲν ἀποτελεσματικῶς νὰ παρακωλύσῃ τοὺς ἐργάτας ἀπὸ τοῦ νὰ λάβωσιν οὗτοι μέτρα πρὸς ὀργάνωσιν τῆς ἀπεργίας, π.χ. τὰς συνελεύσεις, τὰς συγκεντρώσεις, τὰς διαφόρους διαδηλώσεις, ἀλλ' εἶνε ὅμως ἐντελῶς ἀνίσχυρος ὅπως παρακωλύσῃ τινὰς πάτρωνας ἀπὸ τοῦ νὰ συγκεντρωθῶσι παρ'

(1) Ὁ νόμος τοῦ 1864 τροποποιῶν τὰ ἄρθρα 415 καὶ 416 τοῦ ποιν. (γαλλ.) Κώδ. δὲν κατήργησε πᾶσας τὰς εἰδικὰς διὰ τὴν ἀπεργίαν ποινὰς, ἀλλὰ διετήρησεν αὐτὰς διὰ τοῦ ἄρθρ. 414 ἐν τῇ περιπτώσει βιαιοπραγιῶν, ἀπειλῶν ἢ δολίων μέσων». Διὰ τί εἰδικαὶ ποιναὶ διὰ τὰς πράξεις ταύτας, αἵτινες θεωροῦνται ἐγκληματικαὶ καὶ τιμωροῦνται ὑπ' ἄλλων ἄρθρ. τοῦ ποιν. νόμου; Διότι, ἔλεγεν ὁ εἰσηγητὴς τοῦ νόμου κ. Emile Olivier, ἐκρίθη ἀναγκαῖον ὥστε αὐτὸς ὁ ἀποκαταστήσας τὸ δικαίωμα τῆς ἀπεργίας νόμος νὰ προστατεύῃ εἰδικῶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς εργασίας καὶ διότι προεβλέπετο ὅτι αἱ ποιναὶ τοῦ κοινῶν δικαίου θὰ ἦσαν ἀνεπαρκεῖς. Τὰ σύγχρονα γεγονότα, αἱ συνοδεύουσαι σήμερον πᾶσαν σχεδὸν ἀπεργίαν βιαιοπραγαί ἐναντίον τῶν θελόντων νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν ἐργασίαν ἐργατῶν, φαίνονται δικαιολογοῦσαι τὴν πρόβλεψιν ταύτην· ἐν τούτοις ὑπάρχει ἰσχυρὰ τάσις πρὸς κατάργησιν τοῦ ἄρθρ. 414 ὡς τελευταίου λειψάνου τῶν καταστατικῶν κατὰ τῆς ἀπεργίας ποινῶν.

ἐνὶ ἐξ αὐτῶν καὶ νὰ συνεννοηθῶσιν ὅπως υποβιβάσωσι τὰ ἡμερομίσθια⁽¹⁾.

Ὁ Ἀδάμ Σμιθ παρατηρεῖ ἤδη ὅτι μεταξὺ τῶν πατρῶνων ὑπάρχει πάντοτε σιωπηρὰ τις σύστασις ἐπὶ τοσοῦτον εὐκολωτέρα ἐφ' ὅσον εἶνε ὀλιγαριθμότεροι. Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ διὰ τοὺς ἐργάτας ἀντίρροπον ἀναγκαιῶς οὗτοι θὰ καταδυναστεύωνται. Δυστυχῶς ἀφοῦ πρόκειται περὶ πολέμου, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἠθικὴ πολέμου, ἐφ' ὅσον οὗτος διαρκεῖ καὶ μέχρις οὗ ἐπέλθῃ νέα πραγματικῶν κατάστασις⁽²⁾.

Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ ἀπεργία ἀναφαίνεται τόσον εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν ἐπικίνδυνος ὥστε τίθεται τὸ ζήτημα ἂν ἐξαιρετικῶς ὁ ἐγκληματικὸς χαρακτήρ αὐτῆς καὶ αἰ κατ' αὐτῆς ποινὰ δὲν ἔπρεπε νὰ διατηρηθῶσι. Καὶ ἐν πρώτοις διὰ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας τῶν ὑπαλλήλων καὶ λειτουργῶν τοῦ Κράτους. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ εἰς διαφόρους χώρας εἶδομεν ἀπεργίας τῶν ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων, τῶν ὑπαλλήλων τῶν σιδηροδρόμων τοῦ Κράτους, τῶν ἐργατῶν τοῦ νουστᾶθμου καὶ ἐν Lyon, κατὰ τὸ 1905, τῶν ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων. Ὅλοι αἱ κυβερνήσεις καὶ ἡ τῆς γαλλικῆς Δημοκρατίας ἠρνήθησαν ἐντόνως νὰ ἀναγνωρίσωσιν εἰς τοὺς δράστας τῶν τοιούτων ἀπεργιῶν, — καὶ εἰς ἐκείνους ἀκόμη πρὸς οὓς ἀνεγνώριζον τὸ δικαίωμα τοῦ ἐν συνδικατῶ ἐνοῦσθαι, — τὸ δικαίωμα τῆς διακοπῆς τῆς ὑπηρεσίας λόγω ἀπεργίας καὶ ἐθεώρησαν τὴν διακοπὴν ταύτην τῆς ὑπηρεσίας ὡς στάσιν ἐπαγομένην τοῦλάχιστον παῦσιν.

(1) Τὸ Lock-out λίαν ἐν χρήσει ἐν Ἀγγλίᾳ εἰσῆχθη μόλις τελευταίως ἐν Γαλλίᾳ καὶ μετὰ δειλίας (κατὰ τὸ 1906 ἐν τῇ βιομηχανίᾳ ὑποδημάτων ἐν Rougères καὶ κατὰ τὸ 1908 παρὰ τῶν ἐργολάβων οἰκοδομῶν ἐν Παρισίῳ). Τὸ Lock-out ἔχει κυρίως σκοπὸν τὴν ἐξουδετέρωσιν τεχνάσματός τινος τῶν ἀπεργῶν ὅπερ καλεῖται grève par échelons ἢ grève tampon (βαθμιαία ἀπεργία) καὶ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἡ ἀπεργία ἀποσκοπεῖται νὰ γίνῃ πρῶτον εἰς ἓν ἐργοστάσιον, ἔπειτα, ὅταν συμβιβασθῇ αὕτη, εἰς ἄλλο καὶ καθ' ἑξῆς, τῶν ἀπεργῶν συντηρουμένων διαδοχικῶς παρὰ τῶν συναδέλφων, οἵτινες ἐξακολουθοῦσιν ἐργαζόμενοι. Τὸ Lock-out ἐξουδετεροῖ τὴν τακτικὴν ταύτην καταργοῦν τὴν ἐργασίαν καὶ τοὺς μισθοὺς πάντων τῶν ἐργατῶν τῆς αὐτῆς βιομηχανίας καὶ τῆς αὐτῆς περιφέρειας.

(2) Καὶ αὐτὸς ὁ κ. Jaurès εἶπεν, ὅτι ἄσταν ὁ σοσιαλιστικὸς πολιτισμὸς θὰ καταργήσῃ τὰς τάξεις ἢ ἀνάμνησις τῶν ἀπεργιῶν θὰ ἐμποιῇ πρῆκην εἰς τὴν συνδιαλλαγήσαν ἀνθρωπότητα».

Πρὸς τοὺς ἐπιζητοῦντας τὸ δικαίωμα τῆς ἀπεργίας ὑπαλλήλους παρατηροῦσιν ὅτι ἡ κατάστασις αὐτῶν δὲν εἶνε οἷα ἡ τῶν ἐργατῶν ἀπέναντι τῶν πικρῶνων, διότι ἀφ' ἐνός μὲν ὁ διορισμὸς οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει πρὸς τὸ συνάλλαγμα καὶ ἐξ ἄλλου ὁ μισθὸς αὐτῶν ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ μόνον ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας δύναται νὰ τροποποιηθῇ. Πᾶς ἐξαναγκασμὸς πρὸς μεταβολὴν τῶν μισθῶν, κατ' ἄλλον ἢ διὰ τῆς κανονικῆς νομοθετικῆς ὁδοῦ τρόπον, ἀποτελεῖ ἄρα ἀληθῆ στάσιν

Ἐν τούτοις ἐν Γαλλίᾳ μέχρι σήμερον δὲν ὑπάρχει νόμος ρητῶς ἀπαγορεύων τὴν ἀπεργίαν εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους⁽¹⁾.

Ἐπάρχουσιν ἕως πολλοὶ ἄλλοι ὑπηρεσίαι, μὴ ὑπὸ ὑπαλλήλων, τοῦ Κράτους συντελούμεναι, αἵτινες δὲν εἶνε ὀλιγώτερον ἀδημόσιαι ὑπηρεσίαι» καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, τῶν ὁποίων ἡ διακοπὴ εἶνε κατὰ πολὺ μᾶλλον ἐπιζημιος εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν ἢ ἡ διακοπὴ οἰασδήποτε κατηγορίας διοικητικῶν ὑπαλλήλων. Π. χ. ἡ διανομὴ τοῦ ὕδατος ἢ ὁ φωτισμὸς ἐν ταῖς πόλεσι ἢ ἡ ὑπηρεσία τῶν σιδηροδρόμων καὶ ὅταν οὗτοι εὐρίσκωνται εἰς χεῖρας ἰδιωτικῶν ἐταιριῶν. Ἡ διακοπὴ τῆς ὑπηρεσίας τῶν σιδηροδρόμων δὲν εἶνε ὀλιγώτερον σοβαρὰ τῆς ἀπεργίας τῶν ταχυδρομείων, διότι ταῦτα δὲν δύναται νὰ λειτουργήσωσιν ἄνευ ἐκείνων⁽²⁾.

(1) Λέγεται ἐν τούτοις συνήθως ὅτι ὁ νόμος ἀπαγορεύει ταύτην καὶ παρατίθεται τὸ ἄρθρ. 126 τοῦ ποιν. Νόμου, ὅπερ τιμωρεῖ δι' αὐστηρῶν ποινῶν τοὺς ὑπαλλήλους, οἵτινες συνεννοῦνται ἵνα παραιτηθῶσι πρὸς παρακώλυσιν τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας. Ἀλλὰ λίαν ἀμφίβολον εἶνε ἂν τὸ ἄρθρον τοῦτο δύναται νὰ ἔχῃ ἐφαρμογὴν ἐν περιπτώσει ἀπεργίας, διότι αὕτη δὲν ἐμφαίνει παραίτησιν τούναντιον.

(2) Ἐν πολλαῖς χώραις ὑπάρχουσι νόμοι τιμωροῦντες τὰς ἀπεργίας ἐν ταῖς δημοσίαις ὑπηρεσίαις. Ἐν Ὀλλανδίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ρωσίᾳ διὰ τοὺς σιδηροδρόμους, ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ φῶς καὶ διὰ πᾶσαν ἀπεργίαν δυναμένην νὰ βλάψῃ τὴν ζωὴν ἢ τὴν ἰδιοκτησίαν ἄλλ' ὁ νόμος οὗτος τοῦ ὁποῦ ἡ ἐλαστικότης εἶνε ἐπικίνδυνος δὲν ἐφηρμόσθη ποτέ. Ἐν ἄλλαις χώραις ὁ νόμος ἐπιβάλλει προθεσίαν ἐπαρκῶς μακρὰν ὥστε νὰ γίνῃ ἀνάκρισις ἐπίσημος καὶ τὴν ἐμφάνισιν ἐνώπιον ἐπιτροπῆς συμβιβαστῶν (Canada). Ἐν πολλαῖς χώραις κατέστειλαν τὰς σιδηροδρομικὰς ἀπεργίας ὑποβάλλοντες τοὺς ὑπαλλήλους εἰς στρατιωτικὴν κινητοποίησιν. Τὸ μέτρον τοῦτο ἀπεδείχθη ἀποτελεσματικόν, ἀλλ' εἶνε ἐπικριτέον νόμον καὶ ἐπικίνδυνον ὡς σχολῆ ἀντιμιλιταρισμοῦ (antimilitarisme). Ἐν Γαλλίᾳ ἐφῆρμοσαν τὸ μέτρον τοῦτο ἐλλείψει ἄλλων κατὰ τὴν πρόσφατον ἀπεργίαν τῶν σιδηροδρόμων (1910),

Τὸ ζήτημα ἄρα εἶνε περίπλοκον, διότι δὲν γνωρίζει τις εἰς ποτὸν ὅριον θὰ σταθῇ. Ἐὰν τῶντι καταργηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπεργίας διὰ τοὺς ἠλεκτρικοὺς καὶ τοὺς σιδηροδρομικοὺς ἐργάτας, διὰ τί τάχα δὲν πρέπει νὰ καταργηθῇ καὶ διὰ τοὺς τῆς ἀρτοποιίας; Ἐυκολώτερον πόλις τις στερεῖται φῶτισμοῦ ἢ ἀρτου. Ἐξ ἄλλου δὲν βλέπει τις ποῖαν πραγματικὴν κύρωσιν δύναται νὰ εὕρῃ νόμου ἀπαγορεύοντος τὴν ἀπεργίαν. Τὴν φυλάκισιν; Ἀλλὰ πῶς θὰ καταδιωχθῶσι, θὰ δικασθῶσι καὶ θὰ φυλακισθῶσι χιλιάδες ἀνθρωποὶ; Τὸ πρόστιμον; Ἀλλὰ πῶς θὰ πληρωθῇ τοῦτο παρ' ἐργατῶν μηδὲν ἐχόντων. Τὴν ἀποπομπήν; Ἐἶνε ἡ μόνη τῶντι ἀποτελεσματικὴ κύρωσις. Ἀλλ' ἵνα καταφύγῃ τις εἰς ταύτην δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νόμου εἰδικοῦ, καθ' ὅσον ὁ πάτρων ἔχει πάντοτε τὸ δικαίωμα νὰ ἐκδιώξῃ τὸν μὴ ἐκτελοῦντα ἢ κακῶς ἐκτελοῦντα τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἐργάτην. Κατὰ πράξιν ὅμως σπανίως καταφεύγει εἰς τὴν κύρωσιν ταύτην ὁ πάτρων καὶ πολὺ ὀλιγώτερον τὸ Κράτος⁽¹⁾.

Ἐκ πάντων τούτων προκύπτει ὅτι ἀκριβῶς διότι ἡ ἀπεργία εἶνε πράξις πολέμου διαφεύγει ἐκ φύσεως τὸ κράτος τοῦ νόμου. Διὰ τοῦτο νομίζομεν ὅτι ὁ νομοθέτης πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ τιμωρῇ τὰς πράξεις ἀπεργίας αἵτινες προσλαμβάνουσι χαρακτηριστικὰ προσβολῆς κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῶν προσώπων ἢ κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας, — ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὴν περιστολὴν τῶν μεγάλων ἀπεργιῶν, αἵτινες προσβάλλουσι αὐτὴν τῆς κοινωνίας τὴν ὑπαρξίν, μόνον ἐπὶ τῆς δυνάμεως τῆς κοινῆς γνώμης πρέπει νὰ ὑπολογίζῃ. Καὶ δὲν πρόκειται περὶ φανταστικῆς ἐγγυήσεως. Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Διότι ἂν τὸ κοινὸν μένῃ ἀδιάφορον καὶ μάλιστα μᾶλλον συμπαθεῖ πρὸς

ἄλλ' ἡ κυβέρνησις ὑπέβαλε νομοσχέδιον καταργοῦν τὸ δικαίωμα τῆς ἀπεργίας διὰ τοὺς σιδηροδρομικοὺς καὶ ἐπιβάλλον τὴν διαίτησιν. Τῶντι ἂν κρίνεται ἀναγκαῖα ἡ κατάργησις τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπεργίας διὰ τινὰς κατηγορίας ἐργατικῶν ἢ ὑπαλλήλων πρέπει νὰ δοθῇ αὐτοῖς εἰς ἀντάλλαγμα διαίτητικόν τι δικαστήριον, ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ θὰ δύναται νὰ φέρωσι τὰ παράπονα αὐτῶν. Καὶ τοῦτο δέχεται τὸ ὑπὸ τῆς Γαλλ. Κυβερνήσεως ὑποβληθὲν νομοσχέδιον. Ἀλλὰ τὸ νομοσχέδιον τοῦτο ὑπεδέχθησαν κακῶς καὶ οἱ ἐργάται καὶ οἱ πάτρωνες.

(1) Ἴσως ἡδύνατο ν' ἀπαιτηθῇ παρὰ παντὸς ὑποψηφίου δημοσίας ὑπηρεσίας ἔγγραφος ὑπόσχεσις περὶ μὴ ἀπεργίας, χωρὶς νὰ ἀποδίδηται καὶ μεγάλη ἠθικὴ ἀξία εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην.

τοὺς ἀπεργοὺς ἐφ' ὅσον βλέπει ἐν τῇ ἀπεργίᾳ σύγκρουσιν μεταξὺ τοῦ ἐργάτου καὶ τοῦ πάτρωνος, τοῦναντίον συγκινεῖται τάχιστα ἄμα ἔδη ἐν ταῖς ἀπεργίαις προσβολὴν τῶν ἰδίων αὐτοῦ συμφερόντων καὶ παρακώλυσιν τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν καθημερινῶν αὐτοῦ χρειῶν. Διὰ τοῦτο αἱ ἀπεργίαι τῶν ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων, τῶν τροχιοδρομικῶν ἢ τῶν σιδηροδρομικῶν οὐδέποτε σχεδὸν ἐπέτυχον, διότι οἱ καταναλωταὶ ἠσθάνθησαν ἑαυτοὺς θιγομένους.

Θὰ κατανοήσωσι δὲ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ὅτι πᾶσα ἀπεργία θίγει αὐτοὺς εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως — ἰδίως ὅταν ὁ σύνδεσμος τῶν καταναλωτῶν καὶ αἱ συνεργατικαὶ ἐπιχειρεῖ καταναλώσεως συμπληρώσωσι τὴν μόρφωσιν τοῦ καταναλωτοῦ, διότι ὁ καταναλωτὴς θὰ χρησιμεύσῃ ἐπὶ τέλους ὡς τρίτος διαιτητὴς πρὸς διάλυσιν τῶν συγκρούσεων μεταξὺ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας. Ἐἶνε δυνατώτατον μάλιστα οὗτος νὰ ὀργανώσῃ συνεργεῖα ἐθελοντῶν πρὸς ἀποφυγὴν τῆς διακοπῆς τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἢ καὶ ἐμπορικοὺς ἀποκλεισμοὺς (boycottages) — ὡς ἐπραξεν ἤδη διὰ τὸ φωταέριον, τὸν ζύθον κλπ. — κατὰ τῶν βιομηχανῶν οὓς νομίζει ἐν τῷ ἀδίκῳ⁽¹⁾.

Αἱ ἀπεργίαι λαμβάνουσι ἀνησυχητικὴν ἀνάπτυξιν. Αἱ στατιστικαὶ ἔνθα δείκνυται κατ' ἔτος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπεργιῶν καὶ τῶν ἀπεργῶν προδίδουσι ἀνὰ πᾶσαν χώραν πλὴν τῆς Ἀγγλίας ταχίστην πρόοδον⁽²⁾. φαίνεται δὲ ὅτι αἰτίαι τούτων δὲν εἶνε ὡς γενικῶς

(1) Ἴδε Βιβλ. IV περὶ τοῦ καταναλωτοῦ.

(2) Ἐὰν διὰ τὴν Γαλίαν παραβάλλωμεν τὰς δύο πενταετεῖς περιόδους 1899—1903 καὶ 1904—1908 παρατηροῦμεν ὅτι κατὰ μὲν τὴν πρώτην ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπεργιῶν ἐφάσατο κατὰ μέσον ὄρον εἰς 649 καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπεργῶν εἰς 169,000, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν εἰς 1102 ἀπεργίας μετὰ 237,000 ἀπεργῶν. Ἡ ἐπαύξησις εἶνε ἐπαισθητὴ. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ ἀποδίδηται ὑπερβολικὴ σημασία εἰς τοὺς ἀριθμοὺς τούτους, ὡς πράττουσιν αἱ ἐφημερίδες πρὸς ἐκφόβισιν τῶν ἀστῶν. Ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν 237,000 ἀπεργῶν εἶνε βεβαίως πολὺ ὑποδεέστερος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν, οἵτινες εὐρίσκονται ἐν ἀκουσίᾳ ἀπραγία ἑλλείψει ἐργασίας. Διότι, ἐνῶς ὁ μέσος ὄρος, ἑκουσίας ἀπραγίας δι' ἕκαστον ἀπεργὸν εἶνε 16 ἡμέραι, ἢ δι' ἕκαστον ἐργάτην ἀκουσία ἀπραγία εἶνε μεγαλειότερος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν ὑπὸ τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ παρεχομένου ἡμερῶν ἐργασίας ὑπολογίζεται τὸ ἐκ τῆς ἀκουσίας ἀπραγίας ἑλλειμμα εἰς 80%, τὸ δὲ ἐκ τῶν ἀπεργιῶν προκύπτει εἰς 1 ἐπὶ τοῖς χιλίοις μόνον. Ἴδε τὴν διάλεξιν τοῦ κ. Piquenard ἐν τῷ ἄνω παρατεθέντι τόμῳ. σελ. 837 σημ.

πιστεύεται ή ανάπτυξις τών συνδικάτων, διότι αί άπεργίαι είνε συνήθεις τόσον έν ταις βιομηχανίαις, ένθα όλίγα ύπάρχουσι συνδικάτα, όσον και έν αίς ύπάρχουσι πολλά· και διότι έν 'Αγγλίαι ένθα ή συνδικαλική όργάνωσις είνε μάλλον προηγμένη, ακριβώς αί άπεργίαι είνε έν μειώσει(1).

Τό διά τήν χώραν ταύτην εύτυχές τούτο φαινόμενον πρέπει ν' άποδοθῆ είς τήν ίσχυράν όργάνωσιν τών Trades-Unions (έπαγγελματικών συνδικάτων), δι' ης έπιτυγχάνονται φιλικώς κι έπιζητούμεναι βελτιώσεις και είς τήν σώφρονα πολιτικήν τών πατρώνων, οίτινες έδέχθησαν νά διαπραγματευθώσι μετά τών διευθυντών τών Trades-Unions χωρίς νά προτείνωσι τά έρεθιστικά άπαράδεκτα τών Γάλλων πατρώνων, οίτινες πάντοτε διακηρύττουσιν ότι έννοούν νά διαπραγματευθώσι «μόνον μετά τών έαυτών έργατών». Φαίνεται ότι αί άπεργίαι όφείλονται μάλλον είς αίτίας οικονομικάς, ών ή κυρία είνε ή ύψωσις τών κερδών, ή έκ τῆς εύνοϊκής ώθήσεως τῆς βιομηχανίας προκύπτουσιν. Είνε φυσικόν και δικαιοτάτον οί έργάται νά έπιζητώσι νά ώφεληθώσιν έκ τών εύνοϊκών περιστάσεων τσοούτη μάλλον καθ' όσον τότε αί άπεργίαι έχουσι περισσότερας πιθανότητας έπιτυχίας.

Έν τούτοις είνε ζήτημα λίαν συζητούμενον αν αί άπεργίαι δύνανται άποτελεσματικώς νά επιδράσωσιν επί τῆς ύψώσεως τών μισθών. Οί τῆς φιλελευθέρως σχολῆς οικονομολόγοι δέν είνε διατεθειμένοι νά δεχθώσι τούτο, διότι πιστεύουσιν ότι τό όριον τών μισθών προσδιορίζεται όπως ή τιμή τών έμπορευμάτων υπό φυσικών νόμων οίτινες επικρατοῦσι πάσης διαπραγματεύσεως και έριδος τών διαφερομένων. Και όμως δέν πιστεύομεν ότι δύναται νά άμφισβητηῆ ότι τό βίαιον τούτο μείρον συνετέλεσε είς τήν ύψωσιν τών μισθών — και ιδίως είς τήν μείωσιν τῆς καθ' ήμέραν διαρκείας τῆς έργασίας, δι' ήν ή λειτουργία τών φυσικών νόμων είνε άκατανόητος. Η

(1) 'Ο αριθμός τών άπεργιών κατά μέσον όρον πενταετίας είνε έν 'Αγγλίαι ό εξής (Annuaire Statistique du Ministère du commerce 1909 σελ. 179) :

1889—1893	893
1894—1898	838
1899—1903	367
1904—1908	340

άποτελεσματικότης τῆς άπεργίας δέν πρέπει νά κρίνηται μόνον έκ τῆς άναλογίας τών έπιτυχουσών ή άποτυχουσών ήν δίδουσιν αί στατιστικάί(1). Μία μόνη άπεργία έπιτυγχάνουσα δύναται νά έπιφέρῃ αύξησιν ήμερομισθίων είς πλείστας βιομηχανίας. Άλλως δ, τι επιδρά προς ύψωσιν τών ήμερομισθίων δέν είνε τόσον ή άπεργία αύτή, όσον ό πάντοτε επικείμενος φόβος αύτῆς.

Οί άρνούμενοι τήν άποτελεσματικότητα τών άπεργιών όσον άφορᾷ είς τήν έπαύξισιν τοῦ μισθοῦ παρατηροῦσιν ότι ή αύξισις τών μισθών ύπῆρξε τούλάχιστον ίση ή και άνωτέρα έν βιομηχανίαις έν αίς οὐδέποτε γίνεται άπεργία και μάλιστα έν αίς δέν ύπάρχουσιν ώργανωμένα συνδικάτα. Παραδείγματα οί άγροτικοί έργάται και οί ύπηρέται. Άλλά διατί; Διότι οὔτοι ώφελήθησαν έμμέσως τῆς ύψώσεως τών μισθών έν ταις άλλαις βιομηχανίαις ένθα οί έργάται είνε ώργανωμένοι. Έάν οί μισθοί αύξήθησαν έν τῆ ύπαίθρῳ χώρᾳ τούτο συνέβη διότι οί έργάται τῆς ύπαίθρου χώρας έγκατέλειψαν αύτήν και μετέβησαν είς τας πόλεις να ζητήσωσιν άνωτέρους μισθούς· επίσης οί ύπηρετικοί μισθοί ακολουθοῦσι τοῦς βιομηχανικούς. Είς τρόπον ώστε τά ώργανωμένα έπαγγέλματα επί τέλους κτεστήσαν οί ρυθμιστάί τῆς έργατικῆς άγορᾶς, έν φ' μέχρι τούδε τούναντίον τό πλήθος τών άθλίων έβάρυνε τήν άγοράν. Και τούτο είνε ήθική και οικονομική πρόοδος μεγίστη.

Λέγουσιν επίσης ότι οί έργάται περισσότερον ζημιούνται ή κερ-

(1) Κατά τας άνά πάσαν χώραν δημοσιευόμενας πολυαριθμους στατιστικάς έκ τών άπεργιών 20 έως 25 ο]ο έπιτυγχάνουσιν έντελώς, 30 έως 40 ο]ο άποτυγχάνουσι και 40 έως 45 ο]ο διαλύονται δι' άμοιβαίων ύποχωρήσεων. Είς τρόπον ώστε πλέον τοῦ ήμίσεως και συνήθως κατά τά 2/3 οί έργάται έπιτυγχάνουσι πλεονεκτήματα κατά τό μάλλον ή ήττον σπουδαία.

'Ισοῦ συγκριτικοί αριθμοί μεταξύ τῆς Γαλλίας και τών 'Ηνωμ. Πολιτειών. Διά τας 'Ηνωμ. Πολιτείας επί περιόδου 25 έτών (1881—1905) και διά τήν Γαλλίαν 10 (1897—1908). Κατ' αύτοῦς έν ταις 'Ηνωμ. Πολιτείας ή άναλογία τών τελείων έπιτυχιών είνε μεγαλύτερα μικροτέρα όμως ή τών συμβιβασμῶν. Έν Βελγίῳ τά άποτελέσματα είνε δυσμενῆ διά τοῦς έργάτας 60 ο]ο άποτυχίαί.

	'Ηνωμ. Πολιτείαί	Γαλλία
έπιτυχίαί	48 ο ο	23 ο]ο
συμβιβασμοί	15 ο]ο	38 ο]ο
άποτυχίαί	37 ο]ο	39 ο]ο

δίζουσι ἐκ τῆς ἀπεργίας καὶ ὅταν αὕτη ὑπῆρξε νικηφόρος. Θέλουσι νὰ εἴπωσι διὰ τούτου ὅτι οἱ μισθοὶ, ὧν στεροῦνται ἐκ τῆς ἀπραγίας, αἱ μικραὶ οἰκονομίαι τὰς ὁποίας εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ ἐξοδεύωσιν ἵνα ζήσωσιν, ἢ τὰ χρέη τὰ ὁποία συνάπτουσι πρὸς τοὺς προμηθευτάς, εἶνε μεγαλύτεροι τῆς ἐπαυζήσεως τοῦ μισθοῦ, ὃν δύνανται νὰ ἐπιτύχωσιν. Ἄλλ' οἱ γινόμενοι παρὰ τῆς ὑπηρεσίας τῆς ἐργασίας ὑπολογισμοὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ ἀποδεικνύουσιν ἀριθμητικῶς ὅτι τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν καὶ ὅτι, τούναντίον, αἱ ἐπιτευχθεῖσαι παρὰ τῶν ἀπεργῶν αὐξήσεις τῶν μισθῶν καὶ ἐπὶ τῇ ὑπόθεσιν ὅτι διαρκοῦσι μόνον ἐπὶ ἓν μόνον ἔτος, — ὑπόθεσις δυσμενῆς διὰ τοὺς ἐργάτας, διότι αἱ αὐξήσεις ἀπαξ ἐπιτευχθεῖται συνήθως διχόμενουσιν ἐσκαί, — χάνουσι κέρδος σπουδαῖον καὶ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἀπωλεσθέντων μισθῶν⁽¹⁾.

Δύσκολον ζήτημα ἐπίσης εἶνε ποίαν ἐπιρροὴν ἀσκοῦσιν αἱ ἀπεργίαι ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν προϊόντων καὶ συνεπῶς κατὰ πόσον ἀνανκλωσῶσιν ἐπὶ τοῦ καταναλωτοῦ. Διὰν διαδεδομένη γνώμη ὑπάρχει ὅτι ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν εἶνε πραγματικὴ καὶ ὅτι εἰς αὐτὴν ὀφείλεται κατὰ μὲγα μέρος ἡ πρόσφατος τῶν τιμῶν ὑψωσις. Εὐχῆς ἔργον εἶνε ἡ γνώμη αὕτη νὰ γίνῃ πιστευτὴ, διότι θὰ ἐξαγάγῃ τὸν καταναλωτὴν ἐκ τῆς ἀδιαφορίας αὐτοῦ, διδάσκουσα αὐτὸν ὅτι δὲν θίγουσι τοῦτον αἱ ἀπεργίαι τῶν ταχυδρομικῶν καὶ σιδηροδρομικῶν ὑπαλλήλων μόνον. Ἄλλὰ πρέπει ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἐποψίν ἡ γνώμη αὕτη φαίνεται ἥμισυ βᾶσιμος⁽²⁾. Ἀναμφιβόλως

(1) Καὶ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ζημιῶν ἃς ὑφίστανται οἱ ἀπεργοί, ὅταν ἡ ἀπεργία ἐντελῶς ἀπέτυχε πάλιν μένει κέρδος τι, οὐχὶ βεβαίως διὰ τοὺς ἀπεργήσαντας οἵτινες ζημιοῦνται, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐργατικὴν τάξιν θεωρουμένην ἐν συνόλῳ ἥτις ἐπιτυγχάνει καθ' ἕκαστον ἔτος διὰ τῶν ἀπεργῶν ἐπαύξησιν εἰσοδημάτων. Ἀληθῶς δύναται τις νὰ ἀπαντήσῃ ὅτι ἴσως θὰ ἐκέρδιζον τὰ αὐτὰ ἢ περισσότερα — καὶ ἄνευ ἀπωλειῶν — διὰ φιλικῶν διαπραγματεύσεων καὶ νὰ παραθέσῃ τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας. Ἐν τούτοις ὁ ἀθλιὸς μισθὸς τῶν ἐργατῶν γυναικῶν φαίνεται ὅτι ὀφείλεται, τοῦλάχιστον ἐν μέρει, εἰς τὸ γεγονός ὅτι αὐταὶ οὐδέποτε ἀπεργοῦσι.

(2) Πρὸς ἀναίρεσιν τῆς γνώμης ταύτης ὁ Γενικὸς συνασπισμὸς τῆς ἐργασίας (Confédération Générale du Travail ἢ C. G. T.) ἐδημοσίευσεν κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1910 περιέρχους ἀριθμοὺς ἀφ' ἑνὸς τῆς ὑψώσεως τῆς τιμῆς τοῦ ἄρτου, τοῦ κρέατος, τοῦ οἴνου καὶ τῆς ζαχαρώσεως, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς ὑψώσεως τῶν μισθῶν τῶν ἐργατῶν ἄρτοποιῶν, κρεωπωλῶν, ἀμπελουρ-

δύναται ἐνίοτε νὰ παρατηρηθῇ παραλληλισμὸς τις μεταξὺ τῆς κινήσεως τῶν ἀπεργῶν καὶ τῆς κινήσεως τῶν τιμῶν. Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δυνατώτατον εἶνε, ἀντιθέτως πρὸς ὅ, τι πιστεύεται, τὸ δεύτερον νὰ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ πρώτου. Ἡ ὑψωσις τῶν τιμῶν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν ἀπεργῶν, — ὡς ἐλαττήριον ἐκατέρωθεν καὶ ταυτοχρόνως — ἀνυψοῦσα τὰς δαπάνας τοῦ βίου καὶ αὐξάνουσα τὰ κέρδη, διότι τότε οἱ ἐργάται εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσωσιν αὐξήσιν μισθοῦ καὶ ἔχουσι μείζονας πιθανότητας ἐπιτυχίας⁽¹⁾.

VIII

Ὁ συμβιβασμὸς καὶ ἡ διαιτησία.

Ἀφ' οὗ αἱ πολιτικαὶ συγκρούσεις, αἱ ἀρχικῶς ἀκαταπαύστους πολέμους προκαλέσασαι, τείνουσι νὰ λύωνται σήμερον, τοῦλάχιστον ἐν μέρει, διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ τῆς διαιτησίας, καὶ τόσον εἶνε τοῦτο βέβαιον ὥστε καὶ διαρκῆς δικαστήριον ἐγκατεστάθη ἐν Χάγῃ, — διὰ τι ἐν ταῖς μεταξὺ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας συγκρούσεσιν, ἀντὶ τῆς κτηνώδους διὰ τῆς ἀπεργίας λύσεως, ἤτοι τοῦ δικαίωματος τοῦ ἰσχυροτέρου, νὰ μὴ δοκιμασθῇ ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ αὐτοῦ θεσμοῦ; Καὶ πράγματι πρὸς τοῦτο ἐργάζονται ἀνά πάσαν χώραν. Πολυάριθμα δ' ἤδη εἶνε τὰ παρὰ τῶν πατρῶνων καὶ ἐργατῶν ἐκλεγεμένα δικαιοδικὰ καὶ συμβιβασμοῦ συμβούλια, τὰ μετ' ἐπιτυχίας λειτουργοῦντα.

Τὰ μὲν, ὡς τὰ συμβούλια τοῦ ἐργοστασίου (conseils d'usine) εἶνε, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δείκνυσι, εἰδικὰ διὰ τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα ἐργο-

γῶν καὶ ζαχαροποιίας. Κατ' αὐτοὺς ἡ ὑψωσις τῆς τιμῆς διὰ τὰ 4 προϊόντα ἀπὸ τοῦ 1900 ἕως τὸ 1910 ποικίλλει ἀπὸ 40 μέχρι 100 ο]ο, ἐν ᾧ οἱ μισθοὶ τῶν ἐργατῶν τῶν 4 τούτων κατηγοριῶν ἔμειναν ἀπολύτως στάσιμοι.

(1) Ἄλλὰ, λέγουσιν, ὅσακις ἡ ἀπεργία καταλήγει εἰς αὐξήσιν τοῦ μισθοῦ, ὅπερ συνθηθέστατον, δὲν θὰ ἀνευρεθῇ κάπου ἡ ἐπαύξησις αὕτη; Ἄλλὰ δύναται νὰ ἀνευρεθῇ ἐν τῇ μειώσει τῶν κερδῶν ἢ ἐν τῇ μειώσει τῆς παραγωγικῆς δαπάνης (οὐδὲν συντελεῖ περισσότερο εἰς τὴν χρῆσιν μηχανῶν ὅσον αἱ ἀπεργίαι). Δὲν ἀρνούμεθα ἄλλως ὅτι ἐπὶ τινῶν βιομηχανιῶν ἡ ὑψωσις τῶν μισθῶν ἢ παρακολουθοῦσα τὰς ἀπεργίας ἐπιφέρει ὑψωσιν τῶν τιμῶν, ἰδίως ἐν τῇ οἰκοδομικῇ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους· ἀλλὰ δὲν πιστεύομεν ὅτι αἱ ἀπεργίαι δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι γενικὴν τῶν τιμῶν ὑψωσιν (τοιοῦτον ἀποτέλεσμα δύναται νὰ ἔχῃ ἡ μεταβολὴ ἐν τῷ νομισματι· σελ. 85).

τιον δὲν εἶνε ἀληθές. Πρέπει νὰ περιοριζώμεθα εἰς τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα καὶ νὰ μὴ δεικνυδνεύωμεν νὰ βλάψωμεν ἢ καὶ ν' ἀπολέσωμεν αὐτά, ἐπιβάλλοντες ὄρους ξένους πρὸς τὸ δάνειον αὐτό. Πρέπει νὰ κατανοήσωμεν ὅτι ὁ ἐπὶ τόκῳ δανεισμός δὲν εἶνε πράξις ἐλευθεριότητος· ὅτι ὅταν ὁ δανειστής ἔλαβε τὸν ἀνώτατον τόκον δὴν ἢ κατὰστασις τῆς ἀγορᾶς ἐπιτρέπει, οὐδὲν πλέον αὐτῷ ὀφείλεται· καὶ ὅτι ἡ ἀξίωσις συμπληρωτικῶν πλεονεκτημάτων ὁμοιάζει κατὰ πολὺ τὴν τοκογλυφίαν.

Τὸ ἔργον καὶ σχεδὸν ἡ ἀποστολὴ τῶν παλαιῶν καὶ πλουσιῶν χωρῶν εἶνε νὰ ἀποδώσιν ἐξαγωγεῖς κεφαλαίων—ἡ Ἀγγλία ἤρξατο, ἡ Γαλλία ἠκολούθησε, ἤδη εἶνε ἡ σειρά τῆς Γερμανίας:—ὅπως εἶνε ἀνάγκη διὰ τὰς νέας χώρας ν' ἀποδώσιν εἰσαγωγεῖς κεφαλαίων. Ἡ κατανομὴ δ' αὐτῆ τῶν ἔργων εἶνε ἐπ' ἀγαθῶν πασῶν⁽¹⁾.

Τ Ε Λ Ο Σ

(1) Παρ' ὅλα τὰ ἀνωτέρω σκέψις γίνεται ἤδη ἐν Γαλλίᾳ ὅπως ὑποβληθῆ νομοσχέδιον καθ' ὃ 25 οιο ἐκ τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν Γαλλίᾳ συνομολογουμένων δανείων θὰ καταναλίσκηται ὑποχρεωτικῶς εἰς προμηθείας ἐν Γαλλίᾳ — Ἰδοὺ εἰ ἀνανώσκω εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα «Ἀθηναί» τῆς 30 Ἰουνίου 1912: «Εἰς τὴν Γαλλικὴν Βουλὴν ἐρρίφθη ἡ πρότασις νὰ ὑποβληθῆ νομοσχέδιον ὅπερ εἶνε ἄξιον προσοχῆς καὶ συμπαιθείας διότι ζητεῖ νὰ νομιμοποιήτῃ κατὰστασιν ἧτις διεξάγεται νῦν ὑπὸ ὅλα τὰ φαινόμενα τοῦ μυστικοῦ καὶ τοῦ ἀθεμίτου. Τὸ νομοσχέδιον θὰ ἀξιῶσῃ ὅπως 25 ἐπὶ τοῖς οιο, ἐπὶ πάντων τῶν ἐν Γαλλίᾳ χορηγουμένων δανείων πρὸς ξένα Κράτη, διατίθενται ἀποκλειστικῶς εἰς προμηθείας πρὸς ὄφελος τῆς Γαλλικῆς βιομηχανίας. Κατ' οὐσίαν ἡ συναλλαγὴ αὕτη ἐγένετο μέχρι τοῦδε, σχεδὸν ἄνευ ἐξαιρέσεως. Ἡ διαφορὰ εἶνε ὅτι σήμερον θὰ ἐπιβάλλεται καὶ ὅτι ὑπαρχούσης ἐκ τῆς συμβάσεως τοῦ δανείου τῆς τοιαύτης ὑποχρέσεως θὰ ἐκλείπουν πλέον οἱ μυστικοὶ καὶ οὐχὶ πάντοτε εὐθεῖς ὄροι τῆς ἐκανοποιήσεως τῆς ἀξιώσεως ταύτης, ἣν πάντοτε, ἐμμέσως ἢ ἀμέσως διετύπωσαν αἱ δανειζούσαι χώραι. Καὶ διὰ τὰ μικρὰ Κράτη ἡ ψήφισις τοιοῦτου νομοσχεδίου θὰ εἶνε εὐεργεσία διότι θὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὰ ἀπὸ πολλῶν μειώσεων ἀξιοπρεπείας, εἰς ἃς ὑποβάλλουσιν αὐτὰ αἱ ἐν κρυπτῷ γινόμεναι συμφωνίαι. Καὶ τὸ κέρδος θὰ ἀναφέρεται ἐξ Ἰσοῦ καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν, διότι πολλάκις κυβερνήσεις κατηγορήθησαν ἐν ταῖς Βουλαῖς ἐπὶ ἀναξιοπρεπείᾳ καὶ ἰδιοτελείᾳ ἀκόμη, διότι ὑποκύπτουσαι εἰς ἀναληφθεῖσαν ἀπέναντι τοῦ δανεισάντος Κράτους ὑποχρέωσιν, δὲν ἠδύνατο καὶ νὰ καταστήσωσι ταύτην φανεράν. Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι θὰ ἀντιδράσῃ εἰς τὸ τοιοῦτον νομοσχέδιον, διότι ἄλλως τοῦτο δὲν θὰ ἐμποδίσῃ ποσῶς αὐτήν, τυχούσης εὐκαιρίας, νὰ ἐπιτύχῃ κατὰ τὸ παλαιὸν σύστημα πλεῖστον ἀνταλλάγματα παρὰ τοῦ ὀφειλέτου». (Ὁ μεταφραστής).

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΓΕΝΙΚΟΣ

(Οἱ ἀριθμοὶ ἐμφαίνονται τὰς σελίδας.)

Α

- *Αγαθόν, ὄρισμός 59.
- *Αγορά 296 σημ. 355. 359.
- *Αγοραπωλησία ἐπὶ προθεσμία 359.
- » ἐπὶ παραδόσει 363 σημ.
- *Αγοραστῶν σύνδεσμοι (ligues d'acheteurs) II 957.
- *Ἀδάμ Σμιθ 13, καταμερισμός τῶν ἔργων 201, χαρτονόμισμα 421.
- *Ἀδάπανος ἀνατίμησις (unearned increment) II 710.
- *Ἀδιαφορίας νόμος 295.
- *Ἀδόκιμον νόμισμα 389.
- Αἰτιολογία 27.
- *Ἀλκολισμός II 985.
- *Ἀλλαγὴ ἀμέσως (troc) 290. 435.
- *Ἀλληλοβοηθείας Ἐταιρίαι II 870.
- *Ἀλληλεγγύης σχολή (solidarisme) 44. II 647.
- *Ἀμοιβαιότητος σχολή (mutuellisme) II 671.
- *Ἀμύνης ρήτρα (clause de sauvegarde) II 1021.
- *Ἀνάπαυσις ἐβδομαδιαία II. 861.
- *Ἀναρχισμός 34 σημ.
- *Ἀνατίμησις ἀδάπανος (unearned increment) II 710.
- *Ἀνθροξ λευκός—μέλας 103. 105.
- *Ἀνικανότης II 881.
- *Ἀνταγωνισμός 182.
- *Ἀνταλλαγὴ 287. διεθνῆς 437.
- *Ἀντικαταστάσεως νόμος 52.
- *Ἀντισηκώματα ἐφοπισμοῦ.
- Annuités terminables 543.
- Handfesten 527.
- *Ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία 565.
- *Ἀνακατάταξις γαιῶν II 747.
- *Ἀναπαλλοτρίωτα II 626.
- *Ἀνώνυμος ἐτοίρεια 251.
- *Ἀξία 60 χρήσεως, ἀνταλλακτικὴ 293.
- *Ἀπαλλοτρίωσις κοινωνικὴ II 673.
- *Ἀπαγωγικὴ μέθοδος (deductive) 14.
- *Ἀπεργία 836. στατιστικὴ II 844.
- *Ἀποδημία κεφαλαίων II 1035.

- *Ἀποδημισμός (absenteisme) II 991.
- *Ἀποθησαυρισμός II 1012.
- *Ἀποικισμός 123.
- *Ἀποικιακὸν σύστημα 506.
- *Ἀποκλεισμός (boycottage) II 835 σημ.
- *Ἀποθήκαι γενικαί 534.
- *Ἀποταμίευμα Τραπεζῶν 563—578.
- *Ἀπραγία (chomage) II 884.
- *Ἀργύρου ἔκπτωσις 404. παραγωγή 412.
- *Ἄρτος καὶ κρέατος διατίμησις II 996.
- *Ἀσφάλεια II 1024.
- *Ἀτέλεια προσωρινή — ἐπὶ ἐγγυήσει 500.
- *Ἀτομιστικὴ σχολή 25.
- Ἀυστριακὴ σχολή 22. 299 σημ.
- *Ἀρηρημένη μέθοδος 15.
- *Ἀφιέρωσις II 625.
- Arbitrage (ἐπιλογή) 594.
- Assignats 425 σημ.

Β

- Βαρὺ νόμισμα (fort) 387.
- Βιομηχανία κατ' οἶκον 231.
- Βιομηχανία τῆς οἰκογενείας 212.
- Βιομηχανοποιήσις τῆς γεωργίας 238.
- Βιομηχανικὰ δυστυχήματα II 872.
- Βιομηχανικὴ ἐξέλιξις 212.
- Βραβεῖα παραγωγῆς 503. ναυτικά 337.
- Walras 22 σημ. ἐξαγορὰ γαιῶν II 729 σημ. κέρδος II 918 σημ. φόρος II 936.
- Banking Principle 576.
- Bastiat ἁρμονία 183. ἀξία 69 σημ. μηχαναί 121. διεθνῆς ἀνταλλαγὴ 451 σημ. ἀκίνητος ἰδιοκτησία II 719 σημ. καταναλωτῆς II 957.
- Billon (monnaie, de) 389.
- Boycottage II 835 σημ.
- Bullionistes 457.
- Building Societies II 973.
- Vico κύκλοι 434 καὶ σημ.
- Wholesale II 967.
- Wage fund II 809.

Γ

Γήρας (σύνταξις) II 876. ένδεές II 654. 656.
Γάνδης (Gand) σύστημα II 888.
Γεννήσεις II 954 σημ.
Γεωργική πίστις 529.
Georges (Henri) II 732 σημ.
Γραμμάτιον εις διαταγήν 515 σημ.
Γραμμάτιον τραπεζικόν 261.
Γραφεία ύγεινής II 996.
Γύρος ή μεταφορά (virement) 432.
Gold point 590.
Gregory King νόμος 300 σημ.
Gresham νόμος 390.
Garden Cities II 973.

Δ

Δαπάνη παραγωγής 474.
Δατολόγιον Τελωνιακόν 492.
Δασμοί ειδικοί 458.
Δημοσιοποιήσις (étatisation) 274.
Δημοσίων κτημάτων εισοδήματα II 935.
Δημοποιήσις (municipalisation) 274. 276.
Διατίμησις άρτου και κρέατος II 996.
Διατήσις II 847.
Δικαίωμα προς εργασίαν II 886.
Δίκαιος μισθός II 819.
Διμεταλλισμός 405.
Διδασκαλία οικοκυρική II 1009.
Διόδια 313.
Διεθνής ανταλλαγή 437.
Δικαίωμα συστάσεως II 837.
Δόκιμον νόμισμα (droit) 386.
Drawback 500.
Dumping 491.
Διώρυγες 348.
Δυστυχήματα εργασίας II 872.

Ε

Έβδομαδιαία άνάπαυσις II 861.
Έγγειος πρόσδοσις II 705.
Έθνικοποιήσις τής γής II 729.
Ειδίκευσις τής βιομηχανίας. 222.
Εισοδήματα δημοσίων κτημάτων II 935.
Έκκαθάρσεως Ταμείον 364.
Έκδοσις τραπεζικών γραμματίων 561. 576.
Eiberfeld σύστημα II 651.

Έκδοτικά Τράπεζαι 572.
Έλαφρόν νόμισμα (faible) 388.
Έλαγίττον ήμερομίσθιον II 863.
Έλευθερά έμπορία 459. 474.
Έλευθερία νομισματοκοπής 389.
Έλευθερία εργασίας 479. Τραπεζών 566. διαθέσεως II 633.
Έμποροι 354.
Έμπορικά συνθήκαι 487.
Έμπορική πολιτική 456.
Έμπορικοί πόροι (débouches) 488.
Έμπορική πλάστιγξ 437.
Έμποροκρατικόν σύστημα 11. 457.
Ένεχυρόγραφα 534.
Ένεχυροδανειστήρια II 978.
Έντοπισις βιομηχανίας 224.
Έντατική καλλιέργεια 339.
Ένωσις Λατινική 402. Ταχυδρομική 353.
Έξελίξις τής βιομηχανίας 212. τής ανταλλαγής 287. του νομίσματος 369. τής πίστεως 513. των τραπεζών 549. τής μισθαρίας II 792. τής πατρωνίας II 909.
Έξισωτικά τέλη 474. 476.
Έπαγγελματική εκπαίδευσις 448.
Έπαγγελματων κατανομή 181.
Έπαγγελματικός κίνδυνος II 869.
Έπαγωγική μέθοδος (inductive) 15.
Έπικαταλλαγή 586.
Έπιλογή (arbitrage) 594.
Έπιστασία (regie) 283.
Έπιταγή 428. περιορισμένη (crossed) 430. ταχυδρομική 433.
Έπιτόκιον II 773. 780.
Έπιχειρήσις δημοσίων έργων 283 σημ.
Έργατία 429. παίδων II 855. γυναικών II 856. κατά τεμάχια ή κατ' άποκοπήν II 890. περιορισμός διαρκείας II 854.
Έργασίας συνασπισμός γενικός II 843. 904. — συνάλλαγμα II 796. ομαδικόν 804.
Έργατiai τραπεζικαί 550.
Έργατικά δικαστήρια II 894 σημ. κέντρα 833.
Έργατικά μετοχάι (copartnership) II 896.
Έργατική νομοθεσία II 852.
Έργοστασίου κανονισμοί II 799.
Έφοπλισμού άντισηκώματα II 339.

Ζ

Ζωή χρήσιμος 147.
Ζήτησις και προσφορά 300.
Ζεύγος όριον (couple-limite) 299.

Θ

Θητισμού αίτια II 653.

Ι

Ίδρύματα (fondations) II 626. πατρωνικά II 911.
Icarie II 666 σημ.
Ίστορική σχολή 16.
Ίστορικός Ύλισμός 33.
Ίμπεριαλισμός 463.
Index Nubers 84.
Inflationnistes 427 σημ.

Κ

Cabet II 663 σημ.
Καθολική Σχολή 41. τόκος II 763. δικαίος μισθός II 904.
Καλλιέργεια έκτατική—έντατική 239.
Καμπύλη προσφοράς 302.
Κανονισμοί εργοστασίου II 799.
Καρποφόροι 268.
Κάρτελ 255.
Κατάληψις II 617.
Καταναλωτών σύνδεσμοι II 959.
Καταστήματα μεγάλα 225. μικρά 230.
Κατατροπή (sabotage) II 836 σημ.
Καταμερισμός των έργων 200.
Κέντρον ή περιβάλλον 94. εργατικόν 833.
Κέρματα 389.
Κεφάλαιον 154. παραγωγής κερδοφόρον 159. παραγωγικότης 163. Πάγον, κυκλοφορούν 166. μόρφωσις 169. ιδιοποίησις II 770.
Κεφαλαιοκρατία 159. 216.
Κήποι—συνοικία II 973.
Κίνδυνος επαγγελματικός II 869.
Κινητήρια δυνάμεις 100
Κινητοποιήσις των ακινήτων 527. II 741 σημ.
Κλειθρον (cadenas) 493 σημ.
Κληρονομία II 628. κατάργησις II 669.
Κληροδοσις δικαίωμα II 633.
Κοινωνική οικονομία 3.
Κοινωνικαί τάξεις II 690.

Κοινωνικός Χριστιανισμός 41
Κοινωνισμός (Communisme) II 662.
Κοινωνιολογία 2.
Κορμός οικογενειακός II 745.
Κατοικία II 969.
Κράτος και άρτου διατίμησις II 996.
Κράτος 36. παραγωγή 271. σιδηρόδρομοι 321. έν τή διανομή II 930. έν τή καταναλώσει II 993.
Κρίσεις 193. υπερπαραγωγής 196. νομισματική 199.
Κολλεκτιβισμός II 672. κρίσεις 194. συγκέντρωσις 219. κέρδος II 920. μισθός II 813 σημ.
Κτηματική πίστις 524. τής Γαλλίας 526.
Κυκλοφορία 286. άναγκαστική 565.
Karl Marx 31. αξία 67. κρίσεις 195.
Carrey προστασία 466. έγγειος πρόσδοσις II 709.
Colins II 729.
Compartnership II 896.
Cadenas (κλειθρον) 493 σημ.
City of Homes II 973.
Clearing House 435.
Cobden έλευθερά έμπορία 460. μισθοί II 809.
Colbertisme 459.
Confédération générale du Travail (C. G. T.) II 833. 904.
Couple-limite 299 σημ.
Currency principle 576.
Quesney 12

Λ

Λατινική ένωσις 402.
Λαχεία II 999.
Λίβρα νόμισμα 388.
Λιμένες 312. έλευθεροί 345.
Laisser faire—passer 25. 26.
Law σύστημα 420 σημ.
Le Play μέθοδος 16 σημ. πρόγραμμα 42. κληρονομία, οικογενειακός κορμός II 745. προϋπολογισμός εργατικών οικογενειών II 964.
List 466.
Label II 835 σημ. II 960.
Lassalle όρειχάλκινος νόμος II 813. συνεργατικάί έταιρ. παραγωγής II 898 σημ.
Lock-out II 840 σημ.

Μ

Μαθηματική σχολή 21.
 Marchandage (υπεργολαβία) II 807
 σημ.
 Μεγάλα καταστήματα 225. μικρά 220.
 Μετανάστευσις 123.
 Μεταφορά ή μετακομιδή 309.
 Μεταφορᾶς τόκος (report) 364 σημ.
 Μεταφορά ή γῦρος Τραπ. (virement)
 432.
 Μετατροπή (conversion) 546.
 Μέθοδος ἀπαγωγική, ἐπαγωγική, ἀφη-
 ρημένη 45.
 Μεταρρυθμισταί II 683.
 Μετοχαι ἐργατικά (copartnership)
 II 896.
 Μέτρα καὶ σταθμά 367.
 Μέτρον ἀξίας 78.
 Μητρικαὶ περιβάλλεισι (mutualités
 maternelles) II 856 σημ.
 Μηχαναὶ 112.
 Μίσθωσις II 720.
 Μισθὸς δίκαιος II 819. ἐλάχιστος II
 863.
 Μισθαρνία II 792. 902. μισθάρνων ἀ-
 ριθμὸς II 790.
 Μονομεταλλισμὸς 405.
 Μονοπώλιον, τιμὴ 304 α τοῦ κράτους
 273. τῶν τραπεζῶν 570. τοῦ οἰνο-
 πνεύματος II 988.
 Marx Karl 31. ἀξία 67. κρίσεις 195.
 κέρδος II 920.
 Marginale utilité 74.
 Mont de Piété II 978.
 Malthus 13. νόμοι τοῦ II 950.
 Mir ρωσικῶν II 699.

Ν

Νοθεία προϊόντων II 996.
 Ναυτικὸν ἐμπορικὸν 331.
 Νόμος τῆς ἀντικαταστάσεως 52.
 » τῆς μὴ ἀναλόγου ἀποδόσεως
 106.
 » τῶν ἐμπορικῶν πόρων 188.
 » τῆς συγκεντρώσεως 217.
 » τῆς ἀδιαφορίας 295.
 » ὀρειχάλκινος (loi d'airain) II
 812.
 » τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητή-
 σεως 300.
 » τοῦ Gresham 390.

Νόμος τοῦ Malthus II 950.
 Νόμοι φυσικοὶ 5. 26.
 Νομικὰ πρόσωπα II 625 σημ.
 Νόμισμα ὄρισμὸς 375. βαρὺ 387. ἐ-
 λαφρον 388. ἀδόκιμον, κερματικὸν
 389. πολιορκίας 420 σημ. ἀναλο-
 γία 397.
 Νόμιμος κυκλοφορία νομίσματος 386.
 Τραπεζικῶν γραμματίων 565.
 Νομισματικὰ συστήματα 395.
 Νομισματοκοπῆς (ἐλευθερία) 389.
 Νομίσματος ποσοτικὴ θεωρία 304 ε'.

Ο

Ὅδοι πλωταὶ 348.
 Οἰκοδομῆς ἐταιρίαι II 969.
 Οἰκονομία 170. Πολιτικὴ 3. Κοινο-
 νικὴ 3. II 1034.
 Οἰκονομικὴ ἢ οἰκοκυρικὴ διδασκα-
 λία II 1009.
 Οἰκιακὴ βιομηχανία 212.
 Οἰκογενειακὸς κορμὸς II 745.
 Οἰκογενειακὸν κτῆμα Homestead II
 748.
 Οἶκον (κατ') βιομηχανία 231.
 Ὅκτῶ (τὰ τρία) II 860.
 Ὁλοκλήρωσις τῆς βιομηχανίας 222.
 Ὁμολογία 250.
 Ὁργανωτικὴ σχολή 23.
 Ὁρειχάλκινος νόμος (loi d'airain) II
 812.
 Owen II 663 σημ.
 Unearned increment (ἀδάπκνος ἀνα-
 τήμησις) II 710.

Π

Πάγια κεφάλαια 166.
 Παγίωσις τελωνιακῶν τελῶν 495. δη-
 μοσίου χρέους 544 σημ.
 Παίγνια II 999.
 Παιδων ἐργασία II 855.
 Πάλη τῶν τάξεων 33 σημ. II 676.
 II 962.
 Παραγραφή II 619.
 Παραγωγῆς συντελεσταί 89.
 Παραγωγικὴ δαπάνη 174.
 Παραχωρήσεις τοῦ Κράτους 283. πι-
 δηροδρομικαὶ 326.
 Πατρωνικὰ ἰδρύματα II 911.
 Πατρωνείας ἐξέλιξις II 909. κατάρ-
 γησις II 927.
 Πετραμματισμὸς 18.

Περίδοσις II 999. ἀμοιβαία (pari mu-
 tuel) II 1000 σημ.
 Περιβάλλον ἢ κέντρον 91.
 Περιβάλλεισι μητρικαὶ II 857.
 Πίστις 510. κτηματικὴ 524. ἀγρο-
 τικὴ 529. λαϊκὴ 535. δημοσία 539.
 κινήτῃ 551. δωρεάν II 772. ἐν τῇ
 καταναλώσει II 978.
 Πλοῦτος 59. τῆς Γαλλίας 659 σημ.
 ἄλλων τινων χωρῶν II 660 σημ.
 Πλωταὶ ὁδοὶ 348.
 Πολιτικὴ ἐμπορικὴ 456.
 Πολυτέλεια II 983.
 Πολυτελείας (κατὰ τῆς) νόμοι II 995.
 Πόροι ἐμπορικοὶ (débouchés) 188.
 Ποτῶν πώλησις II 987.
 Ποσοτικὴ θεωρία τοῦ νομίσματος 304 ε'
 Προεξόφλησις 557.
 Προαγορᾶς δικαίωμα 498.
 Πρόνοια II 1009.
 Προσαύξησις II 619.
 Πρόσοδος ἔγγειος II 705.
 Πρόσοδος καταναλωτοῦ II 963.
 Πρόσωπα νομικὰ II 625.
 Προσφορά καὶ ζήτησις 300-
 Προϋπολογισμὸς τοῦ κράτους II 1002.
 ἐργατικῶν οἰκογενειῶν II 964.
 Προσφορᾶς καμπύλη 302.
 Προστατευτικοὶ 467.
 Πρόστιμα (ἐργοστασίων) II 800.
 Προσωρινὴ ἀτέλεια 505.
 Prudhon ἀνταλ. τράπεζα 432. πίστις
 II 771. σχολαὶ ἀμοιβαιότητος II 671.

Ρ

Ρήτρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κρά-
 τος 488.
 Ρήτρα ἀμύντης (clause de sauvetage)
 II 1021.
 Ricardo 13. ἀξία 67. διεθνῆς ἀνταλ-
 λαγή 445. νόμος τῆς προσόδου II
 707.
 Raiffeisen 530.
 Rochdale II 968.

Σ

Sabotage (καταστροφή) II 836 σημ.
 Σιδηρόδρομοι 348. συμβάσεις 326.
 Σοσιαλιστικαὶ Σχολαὶ 30. II 656. 687.
 Σοσιαλισμὸς τοῦ Κράτους 36. II 1004.
 Συμβιβαστικὰ συμβούλια II 848.
 Συμβούλια ἐργοστασίου II 847.

Τ

Ταμεῖα χρεωλυτικά 545.
 » τοπικὰ πιστεως 532
 » ἐκκαθαρίσεως 364.
 » Durand 533.

Συμβιβασμοῦ γραφεῖα II 848.
 Συμβιβασμὸς (ἀπεργιῶν) II 847.
 Συμμετοχὴ εἰς τὰ κέρδη II 889.
 Συγκεντρώσεως νόμος 217.
 Συμφηριστικὴ λέσχη (Clearing
 House) 435.
 Συνδικαλισταί II 683.
 Συναλλαγή 586.
 Συναλλαγματικὴ 515.
 Συνεργατισμὸς (Cooperatisme) II 684.
 Συνασπισμὸς γενικὸς τῆς ἐργασίας
 (Confédération Générale du Tra-
 vail) (C. G. T.) II 833.
 Σύνδεσμοι ἀγοραστῶν (Ligues d'Ache-
 teurs) II 957. καταναλωτῶν 959.
 Συνδικάτα γεωργικὰ 265. ὑποχρεω-
 τικὰ 270. II 806. ἐπαγγελματικὰ
 καὶ ἐργατικά II 827.
 Συνεργασία 248.
 Συνεργατικαὶ ἐταιρίαι πιστεως 530.
 παραγωγῆς II 897. καταναλώσεως
 II 965. οἰκοδομῆς II 969. ἀσφα-
 λείας II 1029.
 Συνεταιρισμοὶ ἐργασίας 243. κεφα-
 λαίων 248. ἀγροτικοὶ 264.
 Συνθήκαι ἐμπορικαὶ 487.
 Συντεχνίαι 246.
 Σύνταξις (γῆρατος) II 876.
 Σύντροφοὶ (ἐργάται) 246.
 Συντελεσταὶ παραγωγῆς 89
 Συνωνή 262 σημ.
 Συσσωμάτωσις II 619.
 Σχολαὶ διάφοροι 24—46
 Say (I. B.) 13.—νόμος τῶν ἐμπορικῶν
 πόρων (débouchés) 189. ἐπιχειρη-
 ματῖαι II 910.
 Saint Simon σύστημα II 669.
 Schulze Deltitzch 537.
 Standard of Life 54.
 Stanley Jevons μέθοδος 21. ἐργασία
 144. κρίσεις 193. μισθὸς II 816.
 St. Mill, στάσιμος κατάστασις 124
 σημ. II 930. μηχαναὶ 117. ἀνισό-
 τῆς πλούτου II 637. νόμοι μισθοῦ
 II 810. σημ. τοποθέτησις II 1034.
 Sweating System 233.

- Ταμείον ἔθνικόν γῆρας II 875 σημ.
 σύνταξις II 1023.
 Ταμειυτήρια (Caisses d'Épargne) II 1018.
 Τάξεις κοινωνικαί II 690.
 Ταχυδρομεία καὶ τηλεγραφοὶ 351.
 Ταχυδρομικὴ ἔνωσις 353 σημ.
 Τέλη ἐξισωτικά 471.
 Τέλη ad valorem 498.
 Τελωνιακὴ νομοθεσία καὶ δασμολό-
 γιον 492.
 Τεμαχισμὸς ἰδιοκτησίας II 746.
 Τεχνίται 213.
 Τιμὴ 304 γ'. Μονοπωλίου 304 α'.
 Τιμάρθροιοι (index nubers) 84.
 Τιμῶν ἐμπορευμάτων καὶ τροφίμων
 ὕψωσις 304 η'.
 Τόκος προεξοφλήσεως 595. μεταφο-
 ρᾶς 364 σημ.
 Τράπεζαι 549. τοῦ Κράτους 566. ἐκ-
 δοτικαί 572. ἐργασίαι 550. ἀνταλ-
 λακτικαί 432.
 Τόκος ἱστορία II 763. νομιμότης καὶ
 διακανονισμὸς 768. ἐξήγησις II 774.
 περιορισμὸς 773.
 Τοκογλυφικὸν δάνειον II 774.
 Τράστ (Trust) 255.
 Torrens (act) II 702 σημ. 742.
 Turgot 12 σημ.
 Tünen (de) II 820 σημ.
 Trade Union II 829.
- Υ
- Υγιεινῆς Γραφεῖα II 996.
 Υπεργολαβία (marchandage) II 807.
 Υπερπαραγωγή 188.
- Υψωσις τιμῶν ἐμπορευμάτων καὶ
 τροφίμων 304 η'.
- Φ
- Φαλαγγεῖον (phalanstère) II 667.
 Φειδῶ 170.
 Φιλελευθέρη Σχολή 25.
 Φόρος II 925. προσωπικός II 940. ἐπὶ
 τοῦ εἰσοδήματος II 942. περιλη-
 πτικός ἢ συνολικός κατὰ κατηγο-
 ρίας II 943. προδευτικός II 944.
 Φύσις 91.
 Φυσικοὶ νόμοι 5. 26.
 Φυσιοκράται 12. παραγωγ. ἐργασίας
 134. ἀνταλλαγή 306 σημ. 2
 Fabrique Collective 214.
 Fourier ἐπαγωγὸς ἐργασία, καταμι-
 ρισμὸς τῶν ἔργων 206. ἔμποροι 388.
 διανομὴ II 667. κατανάλωσις II 965.
 Faire Trade 489.
 Free Trade 464. 489.
- Χ
- Χαρτονόμισμα 413.
 Χειροτεχνεῖον 215.
 Χρωματὰ 539.
 Χρεωλυτικὰ Ταμεία 545 σημ.
 Χρεῖται 47.
 Χρήσιμος ζωὴ 147.
 Χρησιμότης 55. ἐσχάτη ἢ ἐλαχί-
 στη 72.
 Χρηματιστήρια ἐργασίας 359. (ἢ κέν-
 τρα) II 833.
 Χριστιανισμὸς κοινωνικός 41.
 Χρυσοῦ παραγωγή 412.
- Ψ
- Ψυχολογικὴ Σχολή 22.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ Η ΔΙΑΝΟΜΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΡΟΠΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ὁ ὑφιστάμενος τρόπος

	Σελ.
I. Πῶς γίνεται ἡ διανομὴ τῶν ἀγαθῶν	611
II. Ἡ βίσις τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιοκτησίας	616
III. Τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας κατ' ἀντικείμενον καὶ ὑποκείμενον	622
IV. Τὰ ἐκ τῆς ἰδιοκτησίας δικαιώματα. Ἡ κληρονομία	628
V. Ἡ ἀνισότης τοῦ πλοῦτου	636
VI. Ἡ ἀεργία	641
VII. Ἡ ἔνδεια	645
VIII. Οἱ κίνδυνοι τῆς περιθάλψεως	648
IX. Ὁργάνωσις τῆς δημοσίας περιθάλψεως	652

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Οἱ σοσιαλιστικοὶ τρόποι

I. Ἡ ἴση διανομὴ	658
II. Ὁ κοινωνισμὸς (Le communisme)	662
III. Οἱ συνεταιριστικοὶ (L'associationisme)	667
IV. Ὁ κολλεκτιβισμὸς (Collectivisme)	672
V. Ὁ συνεργατισμὸς (Coopératisme)	684

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Οἱ μετέχοντες τῆς διανομῆς

	Σελ.
I. Αἱ κοινωνικαὶ τάξεις	690
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.	
Οἱ γαιοκτῆμονες	
I. Ἡ ἰδιοκτησία τῆς γῆς	697
II. Ἡ ἔγγειος πρόσοδος	705
III. Ὁ νόμος τῆς προσόδου	713
IV. Ἡ νομιμότης τῆς ἔγγειου προσόδου	717
V. Ἡ μίσθωσις	720
VI. Ἡ ἀγροληψία	725
VII. Τὰ συστήματα τῆς ἐθνικοποιήσεως τῆς γῆς (Socialisation de la Terre)	729
VIII. Συστήματα ἐκλαϊκείσεως (démocratisation) τῆς ἔγγειου ἰδιοκτησίας	734
IX. Συστήματα διατηρήσεως τῆς ἔγγειου ἰδιοκτησίας	743
X. Ἡ ἰδιοκτησία τῶν δασῶν	749
XI. Ἡ ἰδιοκτησία τῶν μεταλλείων	753
XII. Ἡ ἰδιοκτησία τῶν ὑδάτων	760

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Οἱ κεφαλαιοῦχοι

I. Ἱστορικὸν τοῦ ἐντόκου δανείου. Ἡ τοκογλυφία	768
II. Νομιμότης καὶ διακανονισμὸς τοῦ τόκου	769
III. Διὰ τί τὸ κεφάλαιον παράγει τόκους;	774
IV. Τὸ ἐπιτόκιον	780
V. Τὸ ἐπιτόκιον ταίνει εἰς ἔκπτωσιν;	784

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Οἱ μισθαρνοὶ

I. Τί ἐστὶ μισθαρνός;	789
II. Ἱστορικὸν τῆς μισθαρνίας	792
III. Τὸ συνάλλαγμα τῆς μισθαρνίας	796
IV. Οἱ νόμοι τοῦ μισθοῦ	808
§ 1. Ἡ θεωρία τῶν κεφαλαίων (wage fund)	809
§ 2. Ἡ θεωρία τοῦ δρειχαλκίνου νόμου (Loi d'airain)	812
§ 3. Ἡ θεωρία τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας	815
V. Ἡ ὕψωσις τῶν μισθῶν	820

VI. Τὰ ἐργατικὰ συνδικάτα	827
VII. Αἱ ἀπεργαίαι	836
VIII. Ὁ συμβιβασμὸς καὶ ἡ διαίτησις	847
IX. Ὁ διακανονισμὸς τῆς ἐργασίας	852
I. Περιορισμὸς τῆς διαρκείας τῆς ἐργασίας	854
II. Μέτρα ὑγιεινῆς καὶ ἀσφαλείας	862
III. Νόμιμον ἐλάχιστον ὄριον μισθοῦ	863
IV. Διεθνεῖς τῆς ἐργασίας συμβάσεις	865
X. Αἱ κατὰ τῶν κινδύνων ἀσφάλειαι	866
§ 1. Ἡ ἀσθένεια	870
§ 2. Τὰ δυστυχήματα τῆς ἐργασίας	872
§ 3. Τὸ γῆρας	874
α') Γερμανικὸν σύστημα	876
β') Βελγικὸν σύστημα	877
γ') Ἀγγλικὸν σύστημα	878
§ 4. Ἡ ἀνικανότης	881
§ 5. Ὁ πρόωρος θάνατος	883
§ 6. Ἡ ἀπραγία (chomage)	884
XI. Ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰ κέρδη καὶ ἡ Copartnership	889
XII. Ὁ συνεργατικὸς συνεταιρισμὸς παραγωγῆς	897
XIII. Τὸ μέλλον τῆς μισθαρνίας	900

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Οἱ ἐπιχειρηματίαι

I. Ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς πατρωνίας	909
II. Τί εἶνε τὸ κέρδος;	914
III. Ἡ νομιμότης τοῦ κέρδους	918
IV. Ἡ κατάργησις τῶν πατρῶνων	927

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Τὸ Κράτος ἐν τῇ διανομῇ

I. Τὸ κράτος	930
II. Ἡ μερίς τοῦ κράτους. Οἱ φόροι	935
I. Εἰσοδήματα κτημάτων καὶ βιομηχανίας	935
II. Φόροι	937
§ 1. Τέλη ἐπὶ τῶν πράξεων	937
§ 2. Δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων	938
§ 3. Φόρος ἐπὶ τῶν προσώπων	940

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ Ἡ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἡ κατανάλωσις ἐν σχέσει πρὸς τὴν παραγωγὴν

	Σελ.
I. Ἐννοια τῆς λέξεως κατανάλωσις	947
II. Ἡ παραγωγή ἐπαρκεῖ εἰς τὴν κατανάλωσιν; Οἱ νόμοι τοῦ Malthus	950
III. Ὁ καταναλωτῆς. Σύνδεσμοι ἀγοραστῶν κοινωνικοί	957

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἡ δαπάνη

I. Ἡ κατανομή τῶν δαπανῶν	962
II. Αἱ ἐταιρίαι καταναλώσεως	965
III. Ἡ κατοικία. Ἐταιρίαι οἰκοδομῆς	969
IV. Ἡ πίστις ἐν τῇ καταναλώσει. Τὰ ἐνεχυροδανειστήρια (Monts de Piété)	978
V. Ἡ πολυτέλεια	981
VI. Αἱ βλαβεραὶ καταναλώσεις. Ὁ ἀλκολιζμός	985
VII. Ὁ ἀποδημισμός (absenteisme)	991
VIII. Ὁ ὑπὸ τοῦ κράτους ἐλεγχος τῆς καταναλώσεως	993
IX. Αἱ δημόσιαι δαπάναι	1002

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἡ οἰκονομία

I. Αἱ δύο ἀπόψεις τῆς οἰκονομίας	1006
II. Οἱ ὅροι τῆς οἰκονομίας	1014
III. Ἰδρύματα πρὸς διευκόλυνσιν τῆς οἰκονομίας	1018
IV. Ἡ ἀσφάλεια	1024
V. Ἡ τοποθέτησις	1031
VI. Ἡ ἀποδημία τῶν κεφαλαίων	1035